

ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN

AURORA

TEATR WIELKI
STANISŁAWA MONIUSZKI
POZNANIU

DYREKTOR NACZELNY SŁAWOMIR PIETRAS

ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN

AURORA

WIELKA OPERA ROMANTYCZNA W TRZECH AKTACH
LIBRETTO
FRANZ VON HOLBEIN

POLSKA PRAPREMIERA 5 KWIETNIA 2008
INAUGURACJA VIII FESTIWALU HOFFMANNOWSKIEGO

KIEROWNICTWO MUZYCZNE **MACIEJ WIELOCH**
REŻYSERIA **RAINER LEWANDOWSKI**
SCENOGRAFIA **UWE OELKERS**
KIEROWNICTWO CHÓRU **MARIUSZ OTTO**

RUCH SCENICZNY **RYSZARD DŁUŻEWICZ**
WSPÓŁPRACA MUZYCZNA **WIKTOR LEMKO**
ASYSTENT REŻYSERA **KRZYSZTOF SZANIECKI**

AURORA **ROMA JAKUBOWSKA-HANDKE**
MONIKA MYCH
ERECHTEUS **ANDRZEJ BULLO**
JERZY MECHLIŃSKI
PROKRIS **MALGORZATA OLEJNICZAK**
TATIANA POŻARSKA
POLYBIUS **RAFAŁ KORPIK**
ANDRZEJ OGÓRKIEWICZ
DEJONEUS **ANDRZEJ OGÓRKIEWICZ**
PATRYK RYMANOWSKI
FILARKUS **DYMITR FOMENKO**
PAWEŁ WOLSKI
KEFALOS **JOANNA HORODKO**
MARIA MITROSZ
ARCYKAPŁAN **WIEŚLAW BEDNAREK**
PAWEŁ MYSZKOWSKI
HOFFMANN **BARTŁOMIEJ SZCZESZEK**
MAREK SZYMAŃSKI
MICHALINA HOFFMANN **JOHANNA BRONKALLA**
SYLWIA ŻŁOTKOWSKA
JULIA **BARBARA GUTAJ**
ALEKSANDRA LEWANDOWSKA
MADAME MARK **BARBARA JĘDRYCHOWSKA**
WIEŚLAWA WIZA

CHÓR I ORKIESTRA
TEATRU WIELKIEGO
W POZNANIU

Spektakl *Aurora* Ernesta Theodora Amadeusa Hoffmanna wpisuje się w nasze działania wzbogacające repertuar dzieł operowych obszaru języka niemieckiego. Mamy tu do czynienia z muzyką wczesnego romantyzmu, w której pobrzmiewają wyraźne echa klasycyzmu wiedeńskiego, a szczególnie Wolfganga Amadeusza Mozarta, którego twórczością Hoffmann całe życie był szczerze zauroczony. Zadania, jakie stawia sobie Polsko-Niemiecki Festiwal Operowy pozwalają sięgać do takich perełek romantyzmu niemieckiego zwłaszcza, że wzbudza to rosnące zainteresowanie w środowiskach muzycznych i teatralnych za Odrą.

Po serii spektakli w Poznaniu *Aurora* będzie miała dziesięciospektaklowy cykl prezentacji w Teatrze im. E.T.A. Hoffmanna w Bambergu, jej obejrzeniem interesuje się również Hanower, Ratybona, Düsseldorf i Poczdam. Nasi partnerzy niemieccy coraz częściej zapytują nas jakie dzieła polskie z czasów Hoffmanna można by zaprezentować publiczności niemieckiej. Na to pytanie postaramy się odpowiedzieć podczas przyszłych edycji Festiwalu Hoffmannowskiego.

Hannover P. et al.

AKT I

Pasterz Kefalos spotyka Prokris podążającą na polowanie i oboje natychmiast zakochują się w sobie. Prokris daje Kefalosi wianek z kwiatów i prosi go, aby za nią poszedł. Nie mówi mu, że jest córką króla Erechteusa. Erechteus jednak wybrał już na męża dla swojej córki, króla Dejoneusa, władcę Fokidy. Król Erechteus wtajemnicza w ten plan swego dowódcę Polybiusa, który w odpowiedzi na to wyznaje swemu królowi, że także kocha Prokris i chciałby się z nią ożenić. Tę deklarację słyszy Dejoneus, który nadchodzi w towarzystwie straży przybocznej Filarkusa. Poirytowany Erechteus próbuje dyplomatycznie zapanować nad sytuacją i podejmuje decyzję, że Prokris ma sama wybrać kandydata. Wychodzi jednak z założenia, że Prokris dokona wyboru zgodnego z jego zamysłem.

Dziewczyna zwierza się Polybiusowi, któremu ufa od dziecka, że zakochała się w innym. Polybius przejmuje rolę ojca i chce jej pomóc. Radzi Prokris, aby wybrała jego.

Dochodzi do wyboru narzeczonego i Prokris wybiera Polybiusa. W tym momencie Kefalos, który podążył za Prokris, daje się rozpoznać i zrozpaczony próbuje nadziać się na miecz. Zostaje jednak pochwycony, a Polybius ma go skrepowanego zrzucić ze skały. Polybius jednak nie zabija Kefalosa. Przeprowadza go nad morze do kolumny Titonosa. Kefalos ma tam na niego czekać aż wróci.

AKT II

Aurora budzi nowy dzień. Przy kolumnie swojego ukochanego Titonosa spotyka Kefalosa, w którym zakochuje się od pierwszego wejrzenia i zabiera go do swojego podwodnego pałacu, do nimf, syren i trytonów.

PRZERWA

Kefalos nie ulega jednak jej powabowi, ani sztuce uwodzenia syren. Chce wrócić do Prokris.

Aurora uwalnia go i razem z Kefalosem, przebrany za księcia, podążają do pałacu Erechteusa.

Dejoneus przygotował w międzyczasie dyplomatyczne rozwiązanie, dotyczące wyboru narzeczonego. Proponuje, aby Erechteus oddał mu swoją córkę jako niewolnicę, której później mógłby zwrócić wolność i poślubić. Tylko w ten sposób można zmazać zniewagę niefortunnego wyboru Prokris. Na to nie może się jednak zgodzić Erechteus. Sytuacja pogarsza się.

AKT III

Filarkus wyznaje Dejoneusowi, że Kefalos jest jego synem. Na polecenie Diomedę, żony Dejoneusa, miał zabić Kefalosa, ponieważ wyrocznia przepowiedziała mu zły los. Filarkus jednak nie miał serca, aby zabić niemowlę, zepchnął je więc w łodzi do morza. Na obcej plaży odnalazł go pasterz i wychował. Filarkus bez wahania rozpoznaje Kefalosa po wypalonym znaku na ramieniu.

Dejoneus jako szczęśliwy ojciec rezygnuje z Prokris, a Polybius, który przyznał, że nie zrzucił Kefalosa ze skały, lecz zaprowadził go na święte miejsce, zostaje posłany i ma sprowadzić odnalezione na nowo syna. Erechteus i Dejoneus wyruszają do świątyni na ceremonię wyboru narzeczonego. Aurora i Kefalos w przebraniach również tam dołączają. Kefalos zauważa Prokris idącą ręką w rękę wraz z Dejoneusem i czuje się zawiedziony.

Kefalos chce sprawdzić wierność Prokris, a jej odpowiedź, że jest już zakochana odnosi jednak nie do siebie a do Dejoneusa. Kefalos wyzywa go na pojedynek. W momencie gdy chcą opuścić świątynię wraca Polybius. Nie odnalazł pozostawionego przy kolumnie Kefalosa. Posądza się go o to, że wymyślił kłamliwą historię. Polybius ma zostać ukarany. Wówczas Kefalos spostrzega, że to on jest tym, którego miał sprowadzić Polybius i daje się rozpoznać.

Dejoneus-ojciec jest uszczęśliwiony, Kefalos otrzymuje Prokris za żonę i dochodzi do radosnych zaślubin niezłomnie kochających, przy błogosławieństwie wznoszącej się ku niebu Aurory.

W poznańskiej inscenizacji ideą literacko-historyczną pozostaje więc przekonanie, że także i ta opera może mieć coś wspólnego z poszukiwaniem przez Hoffmanna pokrzepienia w wyobraźni. Hoffmann wynalazł w wyobraźni możliwość, lub z niej korzystał, urzeczywistnienia, marzenia o Julii w iluzji. Pewne jest, że za punkt wyjścia akcji wzięto pozabawioną perspektywę miłość do uczennicy śpiewu, co odpowiadało sytuacji życiowej Hoffmanna. Tak jak w rzeczywistości, wprowadzono do akcji opery również konkurentów. Widać rzucające się w oczy podobieństwa w konstelacjach postaci: Kefalos – Hoffmann, Prokris – Julia, Erechteus – Madame Mark, Aurora – Michalina Hoffmann. Przy czym zdecydowana różnica tkwi w tym, że Michalina nie uwolniła swego męża, tak jak Aurora Kefalosa, by umożliwić mu związek z Julią Mark. Przez cały czas miały miejsce sceny zazdrości pomiędzy obojgiem małżonków, a Julia poślubiła innego. Poza tym wydaje się w pełni uprawnione dopełnienie o tę drugą, biograficzną płaszczyznę akcji, o sytuację Hoffmanna w Bambergu – szczególnie w przedstawieniu, przy współudziale Teatru im. E.T.A. Hoffmanna, dla uczczenia pamięci oraz roku jubileuszowego 2008, a mianowicie 200 lat od pojawienia się Hoffmanna w Bambergu. „Obecność” kompozytora na scenie jako kontrpunktu dopuszcza w ten sposób zagadkową, mieniącą się, odbijającą jak lustro płaszczyznę, która pozwoli współczesnemu widzowi nabrać nieco dystansu wobec baśniowej akcji samej opery.

Rainer Lewandowski

AURORA

E.T.A. HOFFMANN

Marzenie Kefalosa i Prokris

Opera *Aurora* powstała w latach 1811-1812, czyli w czasie pobytu kompozytora w Bambergu (1808-1813). Praca nad stworzeniem opery przypada dokładnie na lata intensywnej, nieszczęśliwej miłości Hoffmanna do swojej uczennicy Julii Mark. Koncepcja poznańskiej inscenizacji za punkt wyjścia bierze właśnie ten historyczny fakt.

Hoffmann od 1810 roku działał ponownie w teatrze w Bambergu, którym w tamtym czasie kierował jego przyjaciel z czasów berlińskich Franz von Holbein – poeta, kompozytor, śpiewak i aktor o burzliwej biografii, który przejął stanowisko dyrektora teatru na propozycję Hoffmanna. Dla życia teatru był to ważny i artystycznie owocny czas. Holbein był na wskroś człowiekiem teatru. Swą karierę w Wiedniu zakończył jako dyrektor Burgtheater oraz Hofoper. Od jego czasów takie połączenie stanowisk nie miało już nigdy miejsca. Holbein prawdopodobnie znał wystawiony po raz pierwszy 25 listopada 1805 roku melodramat *Cephalus i Procris* Georga Benda. Oprócz tego imię *Aurora* skojarzyć można z bardzo popularną w czasach romantyzmu książką Jakoba Böhme'go *Aurora, czyli wschód jutrzeńki i matka filozofii*.

Do wystawienia *Aurory* w Bambergu miało dojść w 1812 roku, jednak Holbein po sprzeczkach z dr Adalbertem Friedrichem Markusem, prezesem spółki akcyjnej, utrzymującej wówczas teatr, opuścił w tym samym roku miasto i przeniósł się do teatru w Würzburgu. Również tam zaproponował wystawienie opery. Hoffmann sporządził w tym celu odręczny odpis, jednak nie ma dowodów na to, że przedstawienie się odbyło. Kompozytor przygotował też odpis dla Wiednia, ale również tam nie doszło do inscenizacji dzieła. Manuskrypt utworu był przechowywany w archiwum miejskim w Würzburgu. Staatsbibliothek w Bambergu zakupiła w 1962 roku drugą partyturę przygotowaną przez Hoffmanna dla Wiednia.

Dom E.T.A. Hoffmanna w Bambergu - tablica pamiątkowa

Aurorę wystawiono po raz pierwszy w teatrze w Bambergu dopiero 5 listopada 1933 roku. Nie była to jednak wersja oryginalna, a specjalne opracowanie. W listopadzie 1990 roku można było posłuchać wersji oryginalnej utworu, który wykonany został w postaci koncertowej pod dyktando Hermanna Dechant. Poza kolejnym opracowaniem (bazującym na tym z 1933 roku), przygotowaliśmy dla teatru w Bytomiu z okazji dni Eichendorffa w 1943 roku, opera wydaje się zapomniana, choć często określa się ją mianem „pierwszej, niemieckiej opery romantycznej”. W tym kontekście nowa wersja sceniczna

z 2008 roku ma szczególne znaczenie. Godnym podziękowania jest fakt, że Teatr Wielki w Poznaniu wyraził zgodę na produkcję wraz z Teatrem im. E.T.A. Hoffmanna w Bambergu, po 75 latach, pełnej inscenizacji tej opery, na otwarcie corocznego Festiwalu Hoffmannowskiego oraz z okazji jubileuszu 200 lat od pojawienia się Hoffmanna w Bambergu (przyjazd 1808).

Dom E.T.A. Hoffmanna w Bambergu
Harry Müller-Ebing, 1984

Poniższe przemyślenia niech posłużą zrozumieniu koncepcji poznańskiego przedstawienia. Aurora, bogini jutrzeńki, zakochana w pasterzu rezygnuje z miłości na rzecz silniejszego uczucia pomiędzy Prokris – córką króla, a Kefalosem – rzekomym pastuszkim, nie chce bowiem stawać im na drodze do szczęścia. Szczęścia tej młodej pary nie daje się jednak osiągnąć łatwo i bez komplikacji. Wychodzi na jaw, że Kefalos jest utraconym synem króla Dejonusa, któremu król Erechteus (ojciec Prokris) obiecał swoją córkę. Dejonus rezygnuje jednak z małżeństwa z Prokris – szczęście syna jest dla niego ważniejsze. Także Polybius, dowódca króla Erechteusa, odstępuje od ręki Prokris i kocha ją nadal wyłącznie jako „córkę”. W taki to baśniowy sposób, ku zadowoleniu wszystkich, rozwiązuje się mogący zakończyć się nawet wojną konflikt. Literacki styl Hoffmanna charakteryzuje często niemożliwe do rozdzielenia poplątanie rzeczywistości i wyobraźni, czyli własnych doświadczeń kompozytora z tym, co było wytworem jego fantazji. Te dwie sfery przenikają się wzajemnie i uzupełniają. Jeśli przez to przeświadczenie przefiltrować by treść opery *Aurora*, pojawią się bardzo interesujące analogie do życia Hoffmanna w Bambergu. Miłości Kefalosa i Prokris istniejącej w wyobraźni, w rzeczywistości odpowiada miłość Hoffmanna do jego uczennicy Julii Mark. Z tą różnicą, że Prokris odwzajemnia miłość, a Julia nie. Miłość Julii zawsze była fantazją i życzeniem Hoffmanna. Julia jest dla niego „anielskim wyobrażeniem wszelkiego niebiańskiego uroku”. Jest niedoścignionym wzorem idealnej kobiety, o przepięknym głosie. To jej Hoffmann udziela lekcji śpiewu, to z nią widuje się niemal każdego dnia, to dla niej komponuje duettiny i canzonetty, które wspólnie z nią śpiewa. Píše dla niej nawet arię operową „Prendi l'acciar ti rendo”. Słowa tych wszystkich utworów Hoffmann chciałby usłyszeć od Julii w rzeczywistości. Usiłuje w ten sposób znaleźć we własnej wyobraźni, choćby na chwilę, niemal „realne” potwierdzenie wyobrażanych uczuć.

„Już nadchodzi wiosna ze swym kwitnącym obliczem
Już całuje słodki Zefir kobierzec z kwiatów”

Zefir to dziecko bogini Aurory. Wybór tego typu tematyki w pieśniach pisanych dla Julii nasuwa myśl, iż duettiny i canzonetty stoją w bezpośrednim kontekście myślowym z ulokowanymi w operze *Aurora* uczuciami.

Myśl o Julii Mark, „marzenie o Julii”, nie opuściło Hoffmanna do końca życia. Sparaliżowany na łożu śmierci, dyktując, zawarł w opowiadaniu *Meister Johannes Wacht* wirtualne małżeństwo między Rettel alias Julią, a Pickardem Leberfinkiem (dziwaczne alter ego Hoffmanna). Wszystko to wskazuje jak wielki wpływ na myślenie, uczucia i pisarstwo Hoffmanna nieustannie wywierała Julia Mark. Niemal wszystkie postaci w jego powieściach i opowiadaniach wzorują się na wymarzonym obrazie Julii.

Oto kolejna interesująca analogia między rzeczywistością a fikcją, historią z życia Hoffmanna w Bambergu, a operą *Aurora*: w operze pojawia się konkurent młodego, kochającego mężczyzny, a mianowicie król Dejonus, któremu jest obiecana Prokris. Również to ma odniesienie do rzeczywistej sytuacji Hoffmanna w Bambergu. Julia Mark jest bowiem obiecana hamburskiemu kupcowi Johannowi Georgowi Gräplowi. Dla Hoffmanna jest to myśl nie do zniesienia. W swym pamiętniku nadaje mu przekręcone, prześmiewne, dźwiękonaśladowcze imię „Groepel”, co kojarzy się z „grober Kerl” (grubianin), dla którego zbyt szkoda tego niebiańskiego dziecka, Julii.

Gräpel dostaje Julię za żonę. To szczęście nie było dane Hoffmannowi w prawdziwym życiu. Pozostało mu jedynie rozwiązanie literackie, tj. fikcyjne spełnienie jego pragnienia miłości.

Prokris również jest obiecana. Ma poślubić króla Dejonusa. Kefalos ma wyjść z tej sytuacji z niczym. Jednak Dejonus, na szczęście dla Kefalosa, okazuje się być jego ojcem. W związku z tym nie ma już mowy o małżeństwie między Dejonusem a Prokris.

Dejonus rezygnuje na rzecz odnalezionego po latach syna i to Kefalos poślubia Prokris. Jedynie w fikcji mogą znaleźć się rozwiązania, na które nie zezwalała realna sytuacja Hoffmanna. W fikcji na pokrzepienie przychodzi Hoffmannowi fantazja.

Opera a życie

Historia powstania *Aurory* wiąże się ściśle z pobytem Hoffmanna w Bambergu. Te powiązania chce wyraźnie pokazać poznańska inscenizacja opery (75 lat po premierze w przerobionej wersji), wprowadzając dodatkowo akcję poboczną, a mianowicie: sceny z życia kompozytora w Bambergu. Ta druga płaszczyzna towarzyszy akcji opery, rozgrywającej się w starożytnej Grecji. Złudzenia Hoffmanna powtarzają się w akcji opery, jednak w prawdziwym życiu nie ma happy endu, tak jak w pokrzepiającej go fantazji.

Zdumiewające jest, że podczas komponowania pierwszego aktu (a więc duetu Prokris i Kefalosa), zgodnie z zapiskami w pamiętniku Hoffmanna, zaczyna manifestować się jego niespełniona miłość do Julii Mark – Hoffmann doznaje uczuć egzaltacji i szaleństwa. Zawsze w momentach wielkiej zazdrości, Hoffmann powraca do pracy nad operą. Nawet podczas gdy Julia Mark opuszcza Bamberg, już jako kobieta zamężna, Hoffmann pracuje dalej nad operą i powstaje kopia dla Wiednia. Opera *Aurora*, jak rzadko które dzieło sztuki, jest nieodłączną częścią życia Hoffmanna w Bambergu.

Akcja – jej źródła i opracowanie

Aurora to imię rzymskiej bogini jutrzeńki. Akcja opery rozgrywa się jednak w Grecji, obok gór Hymet, położonych około 10 kilometrów od Aten. Zatem *Aurora* powinna więc nosić nazwę Eos, tak bowiem brzmi greckie imię bogini jutrzeńki. Ta nieścisłość u Hoffmanna, który zwykle bardzo dokładnie zaznaczał się z przedmiotem swojej pracy, wskazuje na to, że w tym dziele nie chodzi mu o historyczną, czy mitologiczną precyzję. Chodzi o materiał, treść, o szczególną miłość i równie wielką rezygnację z tego uczucia.

Eos/Aurora bogini jutrzeńki. To od niej pochodzi nazwa zielonawo-czerwonej zorzy polarnej. W mitologii Aurora codziennie wylania się wraz ze swym konnym zaprzęgiem z oceanu i sprawia, że nadchodzi dzień. Konie Aurory to: Faethon (blask – Błyszczący) i Lampos (połysk – Świecący). Homer opisuje Aurorę jako nad wyraz uroczą, kędzierzawą, nadaje jej nawet przydomek „rózanopalca”. Wraz ze swym pierwszym mężem, tytanem Astrajosem, miała wiele dzieci, cztery wiatry: Zefira, Notosa, Boreasza, Eurosa oraz córkę, gwiazdę poranną Eosphoros.

Mitologia przypisuje jej ponury los: Afrodyta, żona boga wojny, zemdliła się na Aurorze za jej romans z Aresem, obdarowując ją niezaspokojoną żądzą wobec młodych, ale śmiertelnych mężczyzn. Aurora każdego dnia o poranku szuka młodego kochanka i oblewa się rumieńcem wstydu, który następnie barwi niebo.

Aurora/Eos miała z tego powodu wiele romansów m.in. z Ganimesesem, Titonosem, Klejtosem, Oriosem, a także z Kefalosem. Ten romans zakończył się tym, że Kefalos omyłkowo śmiertelnie trafił swą żonę Prokris swym zawsze celnym oszczepem (który Prokris otrzymała od Artemis i darowała go dalej Kefalosiowi na znak pojednania za niewierność), pomylił ją bowiem w lasach okolic gór Hymet z dzikim zwierzem.

Aurora/Eos posiadała licznych synów z Titonosem, m.in. Memnona, który zabił Achillesa w bitwie o Troję. Łzy bogini Eos z powodu zmarłego syna skrapiają codziennie rosą Ziemię.

Podanie o okrutnym losie Prokris i Kefalosa sięga do *Metamorfoz* Owidiusza: Prokris była najpiękniejszą z córek króla Erechteusa. Kefalos, syn Hermesa i Herse ożenił się z Prokris. Encyklopedia Brockhauza z 1809 roku wspomina Kaphalusa, syna Dejonusa – króla Fokidy. Pewnego dnia Kefalos wyruszył na polowanie. Przechodziła tamtędy bogini Eos i na drodze swej codziennej porannej wędrówki, zauważyła go, zakochała się i ujęta delikatną namiętnością wprowadziła go do swego podwodnego, błyszczącego pałacu. Nie udało jej się jednak zdobyć serca Kefalosa. Pozostał wierny Prokris i błagał boginię, by pozwoliła mu do niej wrócić. Bogini w końcu zezwoliła mu na to, niezbyt uradowana i rozczarowana rozwojem tego miłosnego epizodu. Kefalos wrócił do Aten, przebrał się jednak, aby we własnym domu sprawdzić wierność swojej żony. Prokris opierała się długo jego staraniom, jednak gdy oznajmił jej, że Kefalos nie żyje, ostatecznie zaczęła się wahać. W tym momencie Kefalos dał się rozpoznać i Prokris natychmiast opuściła dom. Żyła jakiś czas wraz ze swą Artemidą. Jednak ani Kefalos, ani Prokris nie potrafili zapomnieć o swojej miłości. Prokris otrzymała od Artemidy zawsze celny, cudowny oszczep i wróciła do Kefalosa, który szczęśliwy przyjął ją z otwartymi ramionami. Kefalos, myśliwy, miał zwyczaj codziennie o świcie chadzać na polowanie. Po ustrzeleniu dzikiego zwierza wypoczywał w chłodnym, porannym wietrze, zwanym „aurą”, który sam głośno opiewał. Pewien podstuchujący usłyszał pełnego wdzięczności Kefalosa, przemawiającego do wiatru. Uznał, że chodzi o nimfę o tym samym imieniu i doniósł o tym Prokris. Bardzo zawiedziona Prokris uważała Aurę za konkurentkę, z którą mąż spotyka się każdego ranka. Pewnego dnia podążyła więc za nim do lasu. Kefalos sądząc, że słyszy szelest wydawany przez dzikiego zwierza, rzucił zawsze celnym cudownym oszczepem i śmiertelnie trafił Prokris.

Do tego toku akcji Holbein i Hoffmann sięgają tylko jako do punktu wyjścia. Tworzą własną historię. Dziś nie da się ustalić, czy i jak duży wpływ na libretto, czy nawet na poprowadzenie akcji opery,

wywarł Hoffmann. Z pamiętnika wynika jedynie, że Hoffmann w czasie komponowania opery spotykał się nieraz z Holbeinem. Mogło jednak chodzić o inne sprawy teatru lub życia prywatnego. Holbein planował przejść do teatru w Würzburgu, prawdopodobnie nie tylko z powodów artystycznych, lecz dlatego, że jego żonę Madame Marie Renner, aktorkę i śpiewaczkę w teatrze w Bambergu pomawiano o romans z Adalbertem Friedrichem Markusem, który wówczas prezesował spółce akcyjnej utrzymującej teatr.

Z wypowiedzi Hoffmanna w pamiętniku, z dnia 14 stycznia 1811 roku: „Wieczorem był u mnie Holbein – rozpocząłem komp(ozycję) *Aurory*, a przede wszystkim zacząłem uporządkowywać pierwszy akt”, można wyciągnąć wniosek, że Hoffmann wpływał całkowicie na tekst i następstwo akcji, co też odpowiada normalnej pracy librecisty i kompozytora.

Hoffmann już podczas komponowania *Aurory* postępowal w myśl reformy opery Glucka. Pisze melodie, które wypływają z nastroju postaci, ich psychicznego stanu, z sytuacji w jakiej się znajdują. Partie wokalne i arie stają się dźwigarami akcji. To w wokalnych partiach akcja posuwa się naprzód, w nich są teksty mówiące o intencjach, motywach działania, uczucia i myślenia. Dokładnie tutaj dochodzi do połączenia Hoffmanna-poety i Hoffmanna-kompozytora. Umiejętności poety do rozpoznawania i kształtowania sytuacji, wewnętrznych stanów ludzi, służą muzykowi do przekształcenia ich na język harmonii, melodii, dźwięków i instrumentacji.

Takie założenie wymaga również od artystów zrezygnowania z jakiegokolwiek popisu dla samego efektu. Śpiew powinien wypływać z głębi, aby w ten sam sposób oddziaływać na publiczność. U Hoffmanna, tak jak u Glucka, wszystkie koloratury są zapisane. Nie ma w nich miejsca na karkołomną „wirtuozerię krtani” dla efektu. Ten rodzaj Hoffmannowskich kompozycji może dziś wydawać się niewyszukanym i prostym. Należy go jednak rozumieć bardziej jako przeciwstawny do ówczesnej praktyki ukierunkowanej na popis. Niemniej to właśnie na tym polega

głębokie wrażenie, jakie wywołuje muzyka Hoffmanna także i dziś. Czujemy to w melodiach duetów i canzonett dla Julii Mark, które powstawały w tym samym czasie co praca nad *Aurorą*, w czarodziejskich melodiach *Andyny* i oczywiście w ariach, duetach, sekstetach i partiach chóralnych *Aurory*. Właśnie w tym dziele Hoffmanna melodia wraz z nieodłącznym nastrojem budowanym przez instrumentację jest znakiem szczególnym; być może również dzięki nauce śpiewu, kompozycjom i tłumaczeniu włoskich duetów i canzonett dla Julii Mark.

Ta wczesna kompozycja Hoffmanna zawiera już jego *credo* – to czego wymagał od opery i praktyki wykonawczej. Treść tej dramatyczno-muzycznej fikcji szczęśliwej, czystej miłości wiąże się ściśle z jego własną sytuacją życiową, w tym czasie i miejscu, w którym żył, kiedy komponował dzieło.

Rzeczywistość i fikcja rozmijają się jednak bardzo. Właśnie w tym „lustrzanym” odbiciu potęguje się wrażenie „artystycznego marzenia”, iluzja możliwej do spełnienia beznadziejnej miłości. Prokris i Kefalos to fikcyjne modele Julii Mark i samego Hoffmanna; szczególnie związek, wyrażający się w melodiach, głosie i śpiewie, jednak niemożliwy do przeżycia naprawdę. I dokładnie tym przekonaniem kończy się opera *Aurora*. Formuluje je chór końcowy, który uświadamia sobie rzeczywistość, jednocześnie irracjonalnie jej przecząc.

„Wypędźcie z kochających serc
Zgubne pozory miłości
Chwalcie i wystawiajcie prawdziwą miłość,
Która może wszystko, co boskie!”

Hoffmannowi w życiu pozostało jedynie poprzestać na artystycznym wychwalaniu, ale to właśnie z tego powodu w fikcji ukazuje w lepszym świetle, zawsze prawdziwą, jedyną miłość...

Beate Sommerfeld

M I Ł O Ś Ć I M I T

E.T.A. HOFFMANN A OPERA

„Nie trzeba chyba nikomu powtarzać, że opera daje wszystko, czego wymaga mógłby gust nawet najbardziej wyrafinowany”

E.T.A. Hoffmann

Już wczesne doświadczenia Hoffmanna, zwłaszcza wewnętrzne rozdarcie między stojącą przed nim otwartą karierą prawniczą a powołaniem do twórczości artystycznej, legły u podstaw jego znamienego przekonania o wzajemnej sprzeczności między światem poezji i tym realnym, prozaicznym. W roku 1806 Hoffmann stracił posadę radcy wskutek wkroczenia Francuzów do Warszawy, rządzonej podówczas przez Prusy, i rozpoczął pełne trudów, niespodzianek a nierzadko biedy i wyrzeczeń życie artysty: kompozytora, pisarza, kapelmistrza, recenzenta.

Sprzeczność między zewnętrznymi uwarunkowaniami a duchową prawdą i przymusem wewnętrznym kształtują już na zawsze postawę Hoffmanna wobec sztuki i kultury. Zarówno jako pisarz, jak i kompozytor ostro krytykuje współczesne mu życie muzyczne, w którym prym wiodą ludzie „pozbawieni jakiegokolwiek powołania, właściwego zrozumienia sensu sztuki, uprawiający muzykę bądź to dla mody, bądź próżności czy też dla innych przyczyn...” „Prawdziwie wielkich w swej wspałości tendencji muzycznego dramatu publiczność niemiecka w swym ogóle nie pojmuje i nie ceni.”

Hoffmann odrzuca tym samym trywialny utilitaryzm sztuki. Czy w monologach psa Berganzy, czy w wielkich dialogach na temat historii sztuki – wszędzie tam Hoffmann występuje po stronie wolności sztuki. Wzbrania się przed stawianiem kwestii celowości w dziele sztuki jak i jego naturalności jako instancji moralnej w schillerowskim ujęciu. Dla Hoffmanna sztuka jest dotknięciem wieczności, tego, co niewypowiedziane, pomieszczenia realności z fantazją, wspierającemu się na rozróżnieniu między prozą życia a otaczającą ją krainie duchów. Wśród takich sprzeczności wyrasta przeżywanie sztuki i twórczość E.T.A. Hoffmanna.

Podobnie rzecz ma się z estetycznymi poglądami na sztuki pokrewne poezji. Hoffmann konsekwentnie daje pierwszeństwo postrzeganiu duchowemu, dążąc jednocześnie do uzyskania w tych wizjach ekwiwalentu w obrębie świata zewnętrznego. Takie doznania duchowe, do których nie można dojść przez ogląd rzeczywistości, ani takie, które tę rzeczywistość naśladowały, były mu z gruntu rzeczy obce. Jego najbardziej nawet baśniowe opisy żywiły się rzeczywistością, nawet, gdy tworzyła ona zaledwie punkt wyjścia dla świata fantazji.

Niepokojące jest w prozie Hoffmanna sąsiedztwo obu obszarów – dokładnie odrysowanej rzeczywistości ówczesnej i beczasowego, niedającego się zamknąć w żadne ramy przestrzenne świata mitów. W tym właśnie leży największa siła i najbardziej charakterystyczna cecha prozy Hoffmanna, że z upodobaniem każe elementom z gruntu nieprawdopodobnym, baśniowym pojawiać się niespodziewanie w samym środku banalnej codzienności. Nie ma tu żadnych granic pomiędzy obojgiem światów. Nagle po prostu otwierają się drzwi do świata rzeczywistości ponadrealnej (jako przykład niech posłużą tu choćby *Kawaler Gluck* lub *Złoty garnek*). Prawie wszystkie najznamiensze opowiadania Hoffmanna, o dużym znaczeniu dla samego autora, mają jako wspólną cechę świata w nich przedstawionego absolutną konieczność równoległego prezentowania obu światów, tego rzeczywistego i tego mitycznego. Jedyne w zderzeniu obu światów można było pokazać, jak bardzo skazany na klęskę był artysta w niemieckiej rzeczywistości owych

czasów. Niemieckie społeczeństwo przedstawia Hoffmann w swojej twórczości jako wrogo nastawione wobec wszelkich form sztuki. Ten smutny fakt najpełniejszy swój wyraz znalazł w postaci kapelmistrza Kreislera, najwspanialszej i najbardziej osobistej kreacji Hoffmanna.

W tym świecie nie jest możliwe spełnienie się przez sztukę, a już na pewno nie poprzez miłość. Można nawet uchwycić charakterystyczny motyw przewodni prozy Hoffmanna w tym, że połączenie kochającej się pary we współczesnym mu świecie opisuje jako niemożliwe. Najlepszym tego przykładem jest opowiadanie *Złoty garnek*, gdzie spełnienie miłości dokonać się może dopiero w utopijnym królestwie czarów Atlantydy. Jeżeli zatem ani sztuka, ani miłość nie mogą liczyć na spełnienie w istniejącej niemieckiej rzeczywistości, pozostaje tylko tragiczny koniec w postaci samobójstwa lub obłędu, znajdujących często odbicie w jego opowiadaniach.

Konflikt między mitem a rzeczywistością może też być rozwiązany poprzez wkroczenie świata mitycznego do rzeczywistości, aby kochających i artystów, co u Hoffmanna często oznacza to samo, zabrać ze świata rzeczywistego do regionów mitycznych. Atlantyda oznacza więc życie w świecie poezji, gdy w realnie istniejącym społeczeństwie niemieckim życie poety było dla Hoffmanna niemożliwe.

Przeciwstawienie sobie obu światów, realnego i mitycznego, należy zatem odczytywać jako wyraz nierozwiązanych problemów niemieckiego życia społecznego. W satyrach przedstawia Hoffmann jego niedojrzałość, w utopii szuka sposobu pogodzenia sztuki z rzeczywistością w micie. Wraz z Schellingiem piętnuje młodą podówczas niemiecką kulturę za to, że nie wytworzyła żadnej mitologii. Dlatego nie jest zdolna do stworzenia wielkiej, współczesnej poezji. „Ale mitologia nie może się narodzić zanim bogowie nie obejmą ponownie świata w swoje posiadanie. Tym samym – odrodzenie się symbolicznego sposobu myślenia jest krokiem naprzód w drodze do przywrócenia władzy starej poezji. Wtedy oddzielone od siebie żywioły życia i nauki spłyną ponownie do odwiecznego oceanu poezji, skąd wyszły, wrócić do niego wzbogacone obfitością wszelkich religii”. W swoich opowiadaniach pragnął Hoffmann czytel-

nika wypłoszyć z realnego świata, otwierając przed nim drzwi do świata mitu. Są one skargą na to, że czyste uczucie i czysta sztuka najwyraźniej tego mitu potrzebują, aby w ogóle móc się rozwinąć. Istnienie obok siebie lub splatanie się ze sobą dwóch światów nie prowadzi nigdy do osłabienia wyrazistości w przedstawianiu rzeczywistości, lecz jest próbą takiej jej interpretacji, która w swoim czasie i wśród sobie współczesnych najwyraźniej nie widzi możliwości rozwiązania głębokich życiowych konfliktów inaczej niż poprzez ucieczkę do sfery mitu.

Miejsce nieustającego konfliktu między światem idealnym a realnym jest oprócz literatury także – a może przede wszystkim – muzyka. Hoffmann stale przedstawia w swojej twórczości konflikt artysty na przykładzie muzyka, wplatając w swoje opowiadania rozważania poświęcone teorii sztuki, a teorii muzyki w szczególności. Kapelmistrz Kreisler jest tam przedstawiony jako postać nadwrażliwa, pełna płomiennej, prowadzącej do samounicestwienia fantazji. Nie jest on w stanie utrzymać równowagi, koniecznej do spełnienia się w realnym świecie. Niezdolny do kompromisu, popada w szaleństwo. Takie jednak, w którym można doszukać się metody: Kreisler rankiem pali to, co wieczorem skomponował i co uważa za kompozycję udaną. Wskazuje to na niemożność obiektywizacji dzieła, oddania go pod osąd publiczności. Dzieło bowiem jest także – a może wyłącznie – spełnione w duszy artysty.

To zwrócenie się w kierunku muzyki duchowej posiada co prawda zaletę elitarności i wywyższa rolę artysty, uwolnionego od mechanizmów prozaicznej komunikacji, niesie jednak ze sobą mękę dostrzegania kontrastu między światem wewnętrznym a zewnętrznym. Można ją również rozumieć jako odwrócenie się od muzyki jako towaru na sprzedaż, jako lęk przed oddaniem go w tryby maszyny, zwanej dziś przemysłem muzycznym.

Dla tego wewnętrznego głosu artysty-muzyka usiłuje Hoffmann znaleźć godne audytorium poprzez operę. Zreformowana przez Christopha Willibalda Glucka wydawała się być ona doskonałym medium, zdolnym do nadania kształtu duchowym przeżyciom i do przedstawienia dramatu ludzkiego życia szarpnego sprzecznościami. Szczególnej siły geniusza

Hoffmann upatrywał w zdolności do osiągnięcia pełni najwyższej siły dramatycznego wyrazu za pomocą środków, jakie daje człowiekowi jego duchowość. Na przykładzie popularnych w owym czasie oper włoskich i francuskich, których zresztą podobnie jak Carl Maria von Weber nie odrzucał całkowicie, krytykuje kilka słabości, dostrzegając je przede wszystkim w nadmiernej powierzchowności przy jednoczesnym zaniedbaniu czynników *stricte* dramatycznych, jak dramatyzm akcji i sytuacji. Właśnie w podporządkowaniu muzyki wielkiej idei dramatycznej upatruje krytyk i kompozytor Hoffmann dominującą cechę przyszłej niemieckiej opery. Wielkim wzorcem jest tu dzieło Glucka, które według Hoffmanna pokazuje nam, jak powinien wyglądać „prawdziwy dramat muzyczny”, w którym „akcja niepowstrzymanie kroczy od jednego splotu wydarzeń do drugiego”.

Opera jest dla Hoffmanna medium tej duchowej poetyckiej prawdy, której widz bezwiednie daje się porwać. W operze króluje język muzyki wyższego porządku, śpiew staje się językiem całkowicie naturalnym. W niej to „natura ludzka potęguje się tam, gdzie śpiew staje się mową”.

Idealem opery Hoffmannowskiej jest dzieło niedające do niczego innego niż „najczystsza prawda w najgłębszej nieskazitelności”. Jego marzenia o niemieckiej operze romantycznej implikują tym samym utopię dzieła o nowej kompleksowości, ograniczającej sprzeczności wynikające z natury ludzkiej lub istoty sztuki. Poetycka prawda nie powstaje jednak zasadniczo dzięki zewnętrznej, pojawiającej się dopiero na pewnym etapie formie. Ona wypływa raczej z najistotniejszej tkanki literatury, która sama tworzy swoją formę, wkracza w życie i zwraca się do ludzi, jakby była czymś od dawna znajomym. Dzięki temu są skłonni uwierzyć we wszelkie elementy baśniowe. Prawdziwa opera nie może być dla romantyka zatem formą równoległego istnienia literatury i muzyki, lecz miejscem wzajemnego przenikania się obu rodzajów sztuki. W tle rozpoznajemy tu wciąż żywą romantyczną utopię dzieła uniwersalnego, tak jak ją sformułował Friedrich Schlegel. Dzieła, w którym wszystkie rodzaje sztuki współgrają ze sobą stapiając się w jedno. W tym duchu opera Hoffmanna *Ondyna* uznana

została przez Webera jako dzieło zamknięte, jako jedność, w której „części składowe pokrewnych oraz użytych do jej budowy rodzajów sztuki zanikają, stopione ze sobą w całość. Odchodząc w niebyt, tworzą tym samym nowy świat”.

Jak wiemy z recenzji Hoffmanna, podziwiał on oprócz dzieł Glucka przede wszystkim opery Mozarta. Ironia Mozartowskiego *Cosi fan tutte* zdawała się odpowiadać Hoffmannowi najbardziej. Wydawać się mogło, że ujrzał w niej koncepcję zgodną z własnym podejściem, środek na uchwycenie sprzeczności otaczającego świata.

Celem, do którego dążył Hoffmann, a który musiał pozostać w sferze marzeń, było stopienie się pierwiastka komicznego z tragicznym, co miało zachwycić widza w niespotykany dotąd, cudowny sposób. Elementy tragiczne pragnął Hoffmann łączyć z komicznymi, tworząc nową wizję świata, nowy wszechogarniający teatr życia.

Co się tyczy tematyki, motywów opery, pozostawał Hoffmann w sferze romantyzmu, gdyż elementy baśniowe, ponadnaturalne i cudowne, którymi żywi się opera, były dla niego czymś naturalnym. Sceny zaczerpnięte z codziennego życia są sprzeczne z duchem opery, „która wręcz wyłączenie istnieje w cudownej krainie romantyzmu.”

Wydaje się całkowicie logiczne, że wychodząc z takich założeń Hoffmann szukał tworzywa dla swoich oper w tematach mitycznych. W przypadku *Aurory* zdecydował się na libretto Franza von Holbeina, dla *Ondyny* wybrał baśń autorstwa Friedricha de La Motte Fouque'a. Wyboru mitycznej tematyki nie należy oceniać w kategoriach ucieczki od rzeczywistości, o wiele bliższe prawdy jest potraktowanie tego jako próby przedstawienia odwiecznego konfliktu między realizmem a idealizmem.

Wydaje się więc całkowicie uzasadnione i zgodne z założeniami hoffmannowskiego rozumienia sztuki, że akcja *Aurory* przeplata się ze scenami z życia Hoffmanna, jak to ma miejsce w nowej inscenizacji Rainera Lewandowskiego. Zderzenie codzienności życia w 19. stuleciu z problemem miłości idealnej owocuje próbą syntezy uniwersalnego dzieła opery romantycznej.

przełożyła Iwona Ewertowska-Kłaja

B A M B E R G 1 8 1 1 - 1 8 1 2

AURORA

MUZYKA
ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN

LIBRETTO
FRANZ VON HOLBEIN

WERSJA REŻYSERSKA BAMBERG 2008
RAINER LEWANDOWSKI

INAUGURACJA VIII FESTIWALU HOFFMANNOWSKIEGO W TEATRZE WIELKIM W POZNANIU
200. ROCZNICA PRZYBYCIA E.T.A. HOFFMANNA DO TEATRU IM. E.T.A. HOFFMANNA W BAMBERGU
1808-2008

OSOBY

AURORA BOGINI JUTRZENKI
 ERECHTEUS KRÓL ATEN
 PROKRIS JEGO CÓRKA
 POLYBIUS WÓDZ WOJSK ATEŃSKICH
 DEJONEUS KRÓL EOKIDY
 FILARKUS DOWÓDCA STRAŻY PRZYBOCZNEJ DEJONEUSA
 KEFALOS MŁODY PASTERZ
 ARCYKAPLAN
 HOFFMANN
 MICHALINA HOFFMANN ŻONA HOFFMANNA
 JULIA
 MADAME MARK MATKA JULII
 CHÓR MYŚLIWYCH,
 KAPŁANÓW I TRYTONÓW,
 LUD

AURORA
 AKT I

Uwertura

Przebieg reżyserii
 – druga akcja

Sala, półmrok

*Po ok. 45 sek. zupełnie ciemno.
 Od ok. 60. sekundy jutrzienka na Świątyni Diiany z tyłu „gaza”. Czerwone słońce wędruje.
 Od ok. 2. minuty światło nagle znika z tyłu „gazy” i projekcja salonu (gdzie odbywa się lekcja) na front „gazy”.
 Od ok. 3. minuty do salonu wchodzi Hoffmann. Ma przy sobie nuty. Hoffmann wertuje materiały, dyryguje sobie, zestawia niektóre kartki razem. Madame Mark wchodzi do salonu.*

Madame Mark

Ożeń dobry, panie Hoffmannie. Jeszcze chwileczkę, proszę, Julia zaraz przyjdzie. Wówczas lekcja może się rozpocząć.

Hoffmann

Najpokorniej dziękuję, najszacowniejsza Madame Mark.

*Madame Mark opuszcza salon.
 Hoffmann spogląda w nuty i dyryguje bez namysłu.*

Światło z tyłu „gazy” na pejzaż przed wzniesieniem Hymet.

Scena przedstawia okolicę Agrae; w tle góry Hymet. Obok inne pagórki. Po lewej stronie stoi świątynia Diiany. Na stopniach świątyni leży młody pasterz, nazywany później Kefalosem, gra na fujarce.

Kefalos wykonuje podobne gesty do tych, które wykonuje Hoffmann.

Akt I

Obraz 1

Kefalos (*gra podczas rittornella*)
 W cieniu odpoczywam spokojnie i słodko, pod dachem z palmowych liści. Dokądkolwiek pójde, gdziekolwiek bym pasał, towarzyszy mi spokój. Strumyk szmerze, niosąc mi ochłodę. O spokoju, jesteś moim szczęściem.

Prokris, w stroju myśliwskim ze strzałami i łukiem oplecionym kwiatami, nasłuchując, idzie w kierunku dźwięków.

Prokris

Z łękiem, i bijącym sercem, pełna nadziei, i tęsknoty, podążam za powabnymi dźwiękami. Osuszają moje łzy, obdarzają żarliwą niebiańską rozkoszą.

Kefalos

Strumyk szmerze, niosąc mi ochłodę. O, spokoju, jesteś moim szczęściem.

Hoffmann śpiewa razem pasaż z nut

Hoffmann

Gdziekolwiek bym pasał, towarzyszy mi spokój.

O spokoju, jesteś moim szczęściem.

Przed „gazą” wychodzi Julia z Madame Mark. Julia dyga, otrzymuje od Hoffmanna, który nie spuszcza jej z oka kilka kartek z nutami. Julia próbuje śpiewać piosn z nut.

Julia

Z łękiem i bijącym sercem, pełna nadziei i tęsknoty, podążam za powabnymi dźwiękami. Osuszają moje łzy, obdarzają żarliwą niebiańską rozkoszą.

Madame Mark odchodzi, Julia „zaczyna się”, Hoffmann śpiewa dalej zachęcając Julię, aby też śpiewała.

Hoffmann

Strumyk szmerze, niosąc mi ochłodę. O, spokoju, jesteś moim szczęściem.

AURORA

AKT I

Prokris *(zauważając go)*

Tak, to są te dźwięki,
niebiańska uluda,
przepelniają me serce
radością i bólem.

*Prokris zatrzymuje rozkoszne
spojrzenie na Kefalosię;
Kefalos tak samo, Prokris
chce się nieśmiało oddalić.*

Kefalos

Pozostań, niebiańska istoto!

Prokris

Jestem tylko ziemską,
lecz te dźwięki brzmią jak
skradzione z niebios

Kefalos

O, gdybym tylko mógł się do
niej zbliżyć!

Kefalos podchodzi do Prokris

Prokris

Zbliża się!

Kefalos klęka przed Prokris

Kefalos

Klękam tylko przed bogami
i... tobą!

Prokris

Wstań! Zabłądziłam!

Kefalos

A ja zbłądziłem w niebie przy
dźwiękach twojego głosu.

Prokris

Chodź, wskaż mi drogę.
Czuję rozkosz...

Kefalos

Nie lękaj się, ochronię cię
nawet za cenę mego życia!

Julia

Tak, to są te dźwięki,
niebiańska uluda,
przepelniają me serce
radością i bólem.

*J. zatrzymuje rozkoszne
spojrzenie na H. H. tak samo,
J. chce się nieśmiało oddalić.*

Hoffmann

Pozostań, niebiańska istoto!

Julia *(opryskliwie)*

Jestem tylko ziemską...

Hoffmann

O, gdybym tylko mógł się do
niej zbliżyć!

H. podchodzi do Julii.

Julia *(wystraszona)*

Zbliża się!

H. klęka przed Julią

Julia

Zbłądziłam...

Hoffmann

przy dźwiękach twojego
głosu...

Julia *(mówiąc)*

Ja całkiem sama z nim...

...ból i trwogę!

*Oboje patrzą na siebie
zarliwie.*

Prokris

Oddałbyś je za mnie?

Kefalos

Za jedno słowo, które wyja-
wi twe imię.

Prokris

Nazywam się Prokris

Kefalos

Czyżbyś była córką króla
Aten?

Prokris

A ty kim jesteś?

Kefalos

Pasterzem, sierotą z gór
Hymet.

Prokris

Biedny młodzieniec.

Kefalos

Ach, byłem bogaty aż do
dziś dnia.

Prokris

A dzisiaj?

Kefalos

Spotkałem ciebie – i ujrzałem
niebo.
I odtąd tysiące pragnień
przepelniają moje serce.

Prokris

Pozwól mi je poznać, a staną
się moimi.

Kefalos

Ty jesteś celem wszystkich
moich pragnień.

Muzyka.

*Światło przechodzi bardziej
na tył „gazy”.*

*Światło przechodzi bardziej
na front „gazy”*

AURORA

AKT I

Prokris

Mój orszak!
Wyrusz ze mną!

Kefalos

Ja z tobą?

Kefalos pada jej do stóp.

Prokris!

Prokris, Kefalos, chór

Prokris

Nie, nie mogę cię opuścić,
zanim nie wyznam miłości.

Kefalos

To niepojęte szczęście,
widzieć cię w mych ramio-
nach.
Szczęście, którego nie
pojmuję!

Oboje

Odnalazły się nasze dusze.

Twój/twoja od pierwszego
wejrzenia!

*Bogom niech będą dzięki! –
Połączyli nas
w największym ziemskim
szczęściu!*

W oddali dźwięki rogów.

Prokris

Słyszysz? Wezwano rogów!

Kefalos

Nie rozdziel nas!

Prokris

Muszę iść.

Hoffmann

H. klęka przed Julią

Julia...

**Julia, Hoffmann, Mada-
me Mark**

Julia

Nie, nie mogę cię opuścić,
zanim nie wyznam miłości.

Hoffmann

To niepojęte szczęście!

Oboje

Odnalazły się nasze dusze.
Twój/twoja od pierwszego
wejrzenia!

*(przy powtórzeniach te
linijki będą śpiewane po tej
stronie „gazy” ewentualnie
pojedynczo)*

Madame Mark *(wola z offu)*

Julia!

Julia

Muszę iść.

Kefalos

Pójdę za tobą, potajemnie

Prokris

Potajemnie! Potajemnie!
Potajemnie!

Oboje

Trwaj, szczęście naszej
miłości,
zanim wysledzi ją zazdrosne
spojrzenie!

Chór myśliwych *(coraz
bliżej, z offu)*

Radujcie się, radujcie,
odnaleźliśmy ją!

Kefalos

Trwaj, szczęście naszej
miłości,
zanim wysledzi ją zazdrosne
spojrzenie!

Kefalos chowa się.

*Pozostali oraz myśliwi
lukami i strzałami.*

Chór

Radujcie się, radujcie,
odnaleźliśmy ją!
Niechaj radosna pieśń
popłynie do tronu Jowisz!

Prokris *(spogląda na
kryjówkę Kefalosa. Zdejmuje
girlandę ze swojego łuku)*

Odegnane troski.
Tu potajemnie
rozkwitło moje szczęście!
Zostawiam więc kwiaty
na znak danego słowa!

*Prokris zawiesza girlandę
z kwiatów obok kryjówki*

Hoffmann

Potajemnie!...

*...zanim wysledzi ją zazdro-
sne spojrzenie!*

*...zanim wysledzi ją zazdro-
sne spojrzenie!*

*Julia wybiega, gubi swą
chustę w rózę.*

Kefalosa i wszyscy poza nim odchodzą.

Kefalos wychodzi z ukrycia, chwytą girlandę z kwiatów.

Kefalos
Zostawiła kwiaty
na znak danego słowa

Światło gaśnie.

Hoffmann podnosi chustę.

Hoffmann
Zostawiła kwiaty
na znak danego słowa
Światło gaśnie.

Światło przed „gazą”.

Julia wchodzi w snop światła. Hoffmann podaje jej nuty i J. śpiewa arie „Prendi l'acciar ti rendo”.

Julia
Ciel! Se non poss'io
Seguir l'ammato bene
Affetti del cor mio
Seguitelo per me

Già sempre a lui vicino
Raccolti Amor vi tene,
insolito cammino
questo per voi non è.

Prendi, l'acciar ti rendo!
Calma il furor bel seno,
ma ti rammenta almeno
il vincitor, qual è!

Światło gaśnie.

Obraz 2

Królewski ogród z posągami i amforami
Wchodzi: Erechteus i Polybius.

Hoffmann siedzi na krześle komponuje, dyryguje, zapisuje tok akcji tak, jakby go właśnie wymyślał, przeżywa go wewnątrz.

Polybius (zmartwiony)
Och, mój królu, przeczuję-
łem to od dawna...

Erechteus
Tak. Król Dejonius stara się
o Prokris.

Polybius
I ty, królu Erechteusie, chcesz
oddać mu rękę swojej córki?

Erechteus
Tak. Chcę.

Polybius (przelamując się)
Odważył Mój Panie...
i ja osmielam się ubiegać o
jej rękę!

Erechteus
Ty, Polybiusie?

Polybius
Spójrz na tę ranę! Otrzy-
małem ją, kiedy ratowałem
Prokris z płomieni. W tych
ramionach trzymałem to
delikatne dziecko. Śmiała się,
gdy przyniosłem ją do ciebie
po walce, a ty przeraziłeś
się, gdy zobaczyłeś na niej
krew. Ale pocieszyłem cię: to
tylko moja krew, wypłynęła
z tej rany!

Erechteus odchodzi na bok.

Erechteus (do siebie)
Nie mogę spełnić jego
życzenia – cały plan byłby
udaremniony...

Nadchodzi Dejonius z Filarkusem.

Polybius
Chciałbym ci przypomnieć
o pewnej obietnicy...

Dejonius
Erechteusie! Cóż za obietnica?

Erechteus (wymijająco)
Miałem na myśli coś
innego...
Chyba nie wątpisz, królu
Dejoniusie, kogo poślubi
Prokris...

Polybius (wpadając w zdanie)
Tylko ona
może wynagrodzić mi rany
i krew, którą tak często
przelewałem za ciebie!
Oslaniać ją od niebezpie-
czeństw

od pierwszych dni jej życia
było moim szczęściem!
W krwawej walce, w dzikiej
bitwie
chroniła ją wierna miłość,
I to waleczne ramię
odzyskało jej dziedzictwo!
Nie będę jednak nigdy żądał
nagrody,

której pragnię śmiałe serce,

zrozumiałem od razu twoje
słowa,

poznałem także smak
odmowy.

Nadchodzi Michalina z butelką wina w ręce.

Hoffmann
Dziękuję Michalino.

**Hoffmann (śpiewa niektóre
powtórzenia)**

Chroniła ją wierna miłość.

Nie będę jednak nigdy żądał
nagrody,

której pragnię śmiałe serce,

zrozumiałem od razu twoje
słowa,

poznałem także smak
odmowy.

Jedynie miłość będąca
dobrowolnym darem
daje szczęście.
Pozostanę ci wierny, wierny
aż po grób,

nawet jeśli twoja córka nie
będzie moją.

Erechteus
Zaskoczyłeś mnie, Polybiusie.

Polybius
Wybacz, mój królu!

(krótka przerwa)

Erechteus
A zatem:
Niechaj Prokris wybierze
między tobą a królem
Dejoniusem.

*Dejonius chce zareagować,
wtedy Polybius usiłuje zapro-
testować. Przerzywa im chór.*

**Erechteus, Kefalos,
Prokris, Polybius, Dejo-
nius, Filarkus, chór**

*Chór myśliwych i ludu.
Girlanda Prokris przewieszona
na jest przez ramię Kefalosa
jak szarfę.*

Chór
Przystrojony zielonymi
gałązkami
na znak zwycięstwa,
wracamy radośnie
i wychwalamy szczęśliwe łowy.

*Prokris obejmuje ojca, wita
Dejoniusa i Polybiusa.
Muzycznie.*

Jedynie miłość będąca
dobrowolnym darem
daje szczęście.
Pozostanę ci wierny, wierny
aż po grób,

nawet jeśli twoja córka nie
będzie moją.

*Hoffmann zakłada sobie
na ramiona chustę Julii.*

Erechteus

Witaj!
Przybywasz jako narzeczona.

Kefalos

Co słyszę, o bogowie?

Prokris *(patrzy na Kefalosa)*

Przybyłam jako narzeczona.
Jeśli chce tego mój ukochany.

Kefalos *(do siebie)*

Czy mnie ma na myśli?

Polybius *(do siebie)*

Chyba mnie ma na myśli?

Obaj

Któż jest szczęśliwszy ode mnie?
O, któż jest szczęśliwszy ode mnie?

Dejoneus i Filarkus *(do siebie)*

Jej spojrzenia mówią o jego szczęściu!

Polybius *(odnosi spojrzenia jakiego rzuca Prokris Kefalosi)*

Jej spojrzenia mówią o moim szczęściu!

Erechteus *(do Prokris)*

Masz przed sobą dwóch kandydatów, wybór pozostawiam tobie.

Kefalos *(do siebie)*

O, jaka udręka!

Dejoneus *(do siebie)*

Z wściekłości odchodzę od zmysłów, nie zaszczyci mnie nawet spojrzeniem!

Hoffmann

Któż jest szczęśliwszy ode mnie?
O, któż jest szczęśliwszy ode mnie?

Hoffmann

O, jaka udręka!

Prokris *(do Kefalosa)*

Tego, który potrafi ukryć miłość, wybiłe spośród wszystkich!

Polybius *(do siebie)*

Ma na myśli mnie?

Kefalos *(do siebie)*

Ma na myśli mnie!

Obaj

O, któż jest szczęśliwszy ode mnie?

Dejoneus i Filarkus *(przypuszczając, że spojrzenia Prokris dotyczą Polybiusa, obok którego stoi Kefalos)*

Jej spojrzenia mówią o jego szczęściu!

Erechteus

Jeden z nich jest nam bliski, *(Polybius)* to dobrze znany ci mężczyzna. Inny ofiarowuje ci koronę *(Dejoneus)* i niezmierzone skarby.

Prokris

Najbardziej cieszę mnie proste radości, zielonej tak barwny las. Na cóż mi blask tronu! Chcę tylko ukochanego.

Polybius *(do siebie)*

Ma na myśli mnie?

Kefalos *(do siebie)*

Ma na myśli mnie!

Obaj

O, któż jest szczęśliwszy ode mnie?

Hoffmann

Jej spojrzenia mówią moim szczęściu!

Hoffmann

Ma na myśli mnie!

Chór

Z zachwytem wychwalajmy tego, który zostanie jej szczęśliwym wybrańcem!

Dejoneus *(potajemnie do Erechteusa)*

Jak to wyjaśnisz?
Słyszysz? Ona mna gardzi!

Erechteus

Nawet bez tronu wybrałaby ciebie!
Ciebie nazwała ukochanym. Taki był sens jej słów!

Dejoneus *(do siebie)*

Zatem jej słowa znaczą, że to ja jestem wybrańcem.

Polybius

Jej słowa znaczą, że to ja jestem wybrańcem!

Kefalos

Jej słowa znaczą, że to ja jestem ukochanym!

Erechteus *(do siebie)*

Jej zawile słowa znaczą, że zostałem zwiedziony!

Prokris *(do Kefalosa)*

Moje słowa znaczą, że jestem jego na wieki!

Chór

Z zachwytem wychwalajmy tego, który zostanie jej szczęśliwym wybrańcem!

Erechteus

Dejoneus, potężny władca Fokidy

stara się o ciebie! A oto... *(przerzywa mu Polybius)*

Polybius

Polybius, który ośmiela się mieć nadzieję, że wybierzesz właśnie jego!

Prokris *(zaczyna rozumieć powagę sytuacji)*

Muszę wybrać Dejoneusa? Lub ciebie, Polybiusie?

Erechteus

Dałem słowo, że wybierzesz jeszcze dziś!

Prokris

O, ojciec, nie wymagaj tego ode mnie!

Erechteus

Jak to! Mów! Czybyś już wcześniej wybrała?

Prokris

Nie, mój ojciec, do dziś dnia nie wiedziałam, co to słodki ból miłości! Temu, który ofiarował mi życie, oddałam moje czyste serce!

(do Kefalosa)

Tak, girlanda z róż na wieki połączyła mnie z tym, którego wybrałam. Lepiej byłoby mi umrzeć, ach! Gdyby moim sercem nie ośmiadła miłość!

Tak, mój ojciec, do dziś dnia nie wiedziałam, co to słodki ból miłości!

Hoffmann śpiewa marzycielsko i cichutko.

Hoffmann

Nie wiedziałem, co to słodki ból miłości! Tej, której ofiarowałem życie, oddałem moje czyste serce!

H. podnosi chustę do ust.

Tak, girlanda z róż na wieki połączyła mnie z tym, którego wybrałam. Lepiej było by mi umrzeć, ach! Gdyby moim sercem nie ośmiadła miłość!

Temu, który ofiarował mi
swe życie,
oddalam moje czyste serce!

Dejoneus (do siebie)
Biada temu królestwu, jeśli
ona mną wzgardzi!

Erechteus
Czy twój ojciec może liczyć
na wybór
zgodny z jego życzeniem?

Prokris
Na znak danego słowa
ofiarowałam ukochanemu
hiacynthy, kwiaty palmowe
i róże.

**Dejoneus (radośnie, do
siebie, wyciągając chustę)**
Chusta, którą mi ofiarowała
zdobiona była takimi
kwiatami!

**Polybius (radośnie, wycią-
gając chustę)**
Taki ja jestem szczęśliwym
wybrańcem!

**Erechteus (podejrzliwie do
Prokris, Dejoneus to słyszy)**
Czy nie posłałaś wczoraj
Polybiusowi
kosza z takimi kwiatami?

Prokris (dwuznacznie)
Nie kosz posłałam... lecz
kwiaty

*Kefalos caluje girlandę
i przyciska ją do serca.*

**Erechteus, Dejoneus,
Polybius, Prokris, Kefa-
los, Filarkus, chó**

*Hoffmann płacząc odkłada
chustę Julii...*

Razem
Opętane wewnętrznym
pragnieniem,
rozdygotane serce wyrwa
się z piersi!
Tli się isierka nadziei,
lecz przepelnia mnie trwoga,
krew pulsuje
i tętni jak szalona.

*Wszyscy odchodzą,
Erechteus bierze za rękę
Dejoneusa i Prokris, Polybius
i Filarkus idą za nimi, Kefalos
wychodzi ostatni wraz z
chórem. Zmiana.*

Obraz 3

Komnata księżniczki

*Prokris wchodzi razem
z Polybiusem.*

Prokris
Polybiusie, chcę się tobie
zwierzyć

Polybius (do siebie)
Jak bardzo mnie kocha...
głośno, nieca zakłopotany
Księżniczka!

Prokris
Dlaczego nie nazywasz mnie
tak jak zwykle?

Polybius
Co masz na myśli?

Prokris
Zrywasz delikatne więzy
wdzięczności,
łączące mnie z tobą od
dzieciństwa,

Hoffmann
Opętane wewnętrznym
pragnieniem,
rozdygotane serce wyrwa
się z piersi!
Tli się isierka nadziei,
lecz przepelnia mnie trwoga,
krew pulsuje
i tętni jak szalona.

*Hoffmann notuje i towarzy-
sząc scenie dyryguje.*

im bardziej chcesz je
zacieśnić.

Polybius
A hiacynthy, palmy, róże?

Prokris
Są twoje, jeśli pomożesz mi
zdobyć młodzieńca mego
serca.

Polybius
Młodzieńca?!

Prokris
Tak, pragnę ci wyznać,
że dziś ujrzały go moje oczy,
odnalazłam serce przepelnio-
ne miłością
i opłotłam je
hiacyntami,
kwieciami palmowym,
i różami!

Polybius (do siebie)
Jak to? Czy to możliwe?
Nie, nie zniosę tego,
zwiądła mnie ślepa namięt-
ność!
(głośno) Jednak nie potrafię
cię nienawidzić,
kocham cię!

Prokris (do siebie)
Ledwo może to znieść,
wkrótce wstąpi w niego
otucha!
(głośno) Przenigdy nie
znenawidzisz Prokris,
kochasz mnie! wszak jak
córkę!

Polybius
Tak, kocham cię jak córkę.
Bowiem nie mogę kochać cię
jak żonę.

*(Para podchodzi do przodu
sceny, „gaza” idzie w dół,
z tyłu zmiana.
Światło na Hoffmanna,
który bardzo zaangażowany
dyryguje.)*

Prokris
O, słodkie słowa,
o, słodkie lzy!

Polybius
Przebacz, zapomnij
moją ślepą namiętność!

Prokris
Nie opuścisz mnie?

Polybius
Opuścić cię?
Oddany tobie na wieki;
Twoje dobro mym jedynym
szczęściem!
Tak często poświęcałem ci
moje życie
Ty, nie ja, musiałś być
szczęśliwa!

Prokris
Oddana tobie na wieki
będę jako córka!
Tobie powierzam życie
i szczęście,
pełna radości dziękuję ci!
Pomóż mi zdobyć
tego, którego wybrałam.

Polybius
Najpierw
stawisz się u króla.

Prokris
O, poradź mi, jak mam
postąpić?

Polybius (knując)
Aby odzyskać ukochanego
i uratować się przed Dejo-
neusem,
musisz wybrać mnie!

Prokris
Ciebie?

Polybius
Tak, mnie.

Prokris
Jak to możliwe?

Polybius
Zbyt krótki czas,
aby wyjawić ci cały plan,
jednak bądź gotowa mnie
wybrać,
moja córka może na mnie
polegać!
Oddany tobie na wieki;
Twoje dobro mym jedynym
szczęściem!
Tak często poświęcałem ci
moje życie
ty, nie ja, musisz być
szczęśliwa!

Prokris
Oddana tobie na wieki,
będę jako córka!
Tobie powierzam życie
i szczęście,
pełna radości dziękuję ci!

Obaj wychodzą.

Obraz 4

Wnętrze świątyni
*Lud wraz z towarzyszami
Prokris, a także Kefalos. Pod-
czas śpiewu chóru wchodzi
kapłani z pochodniami i stają
na środku sceny.
Chór może już wyjść przed
„gazę” jako część zmiany.*

Lud
Oto święta godzina prawdy,
której oczekujemy!
Usłyszcie bogowie nasze
błaganie

*(Hoffmann komponuje,
zapisuje, dyryguje bardzo
podekscytowany. Ewentu-
alnie może ustawić jakieś
grupki chóralskie.
„Gaza” może już być prze-
zroczyta.)*

i sprawcie,
aby jej wybór był szczęśliwy!

Chór kapłanów
Błagajcie bogów,
aby szczęśliwie pokierowali
wyborem księżniczki!

*Teraz nadchodzą Erechtheus,
Dejoneus, Polybius. Straże
przyboczne i znakomitości
tego królestwa. Filarkus na
czele straży przybocznej
Dejoneusa.*

Lud
Oto święta godzina prawdy,
której oczekujemy!
Usłyszcie bogowie nasze
błaganie
i sprawcie,
aby jej wybór był szczęśliwy!

**Polybius (rozgląda się,
a później do siebie)**
Słuchajcie bogowie, słuchaj-
cie mojego błaganie,
pozwólcie mi rozpoznać
szczęśliwego wybrańca!
Poznam go po kwiatach
i pocieszę jak przyjaciel,
aby nie upadł na duchu.
Z pomocą słów i gestów
wylawię mu nasze zamiary!

Daremny mój trud!
Widzę szlachetnych panów
zdobrych w złoto i drogo-
cenne kamienie,
nie w kwiaty zebrane jej
ręką.

*Prokris przytywa z kobie-
tami, wszystkie ubrane na
biało, niosą pochodnie.*

*Prokris pada na kolana przed
tronem swego ojca.*

Prokris
O, nie gniewaj się,
drogi ojcze.
Błagam o czas do namysłu
i wyznaję otwarcie,
że nie jestem jeszcze
gotowa,
lecz przemożne pragnienie
prowadzi mnie do tych stóp.

Erechtheus (wstaje)
Jaka śmiałość!
prosić wybór memu nakazowi.
Moja wola jest nieprzejednana!

Kefalos (do siebie)
Nie, nie mogę tego znieść!

Dejoneus (do siebie)
Osobliwe zachowanie!

Polybius (do siebie)
Jakże poruszają mnie jej skargi!

Chór (bez kapłanów)
Jakże poruszają mnie jej skargi!

Erechtheus
Troska o twoje szczęście
czyni mnie nieprzejednanym!

Kefalos
Jaki ból!

Chór
Troska o jej szczęście
czyni go nieprzejednanym!

Erechtheus
Nieziomna jest moja wola
zatem wypełnij
mój nakaz!

Kefalos (do siebie)
Bogowie, zesłajcie mi śmierć!

*Prokris wychodzi demonstra-
cyjnie na środek sceny.*

Prokris
Dobrze więc.

Przerwa

Chór
Jaka podniosła cisza!

Prokris
Odwagi!
Wypowiem imię mężczyzny,
któremu powierzę
mój życie i szczęście.

Aktor

Polybius!
Prokris upada wyczerpana.
Erechtheus gniewnie się
podnosi,
Dejoneus wyjmując swój
miecz i trzyma go w górze.

Dejoneus
Zbyt wczesna radość!

*Kefalos tymczasem wyrwał
miecz jednemu ze straż-
ników przybocznych, wyszedł na-
przód, tak aby mogła go
zobaczyć Prokris, ustawił re-
kojęść miecza na ziemi i chce
się rzucić na jego ostrze.*

Kefalos
Ukochana, bądź zdrowa!

Prokris (powstrzymuje go)
Stój!

AURORA

AKT I

Filarkus wydaje się, że rozpoznał Kefalosa, jest w najwyższym stopniu poruszony.

Chór (lud, kapłani)
Nasze oczy ujrzaly niespodziewane!

Polybius (do siebie)
O, gdyby była dla niej nadzieja!

Chór (lud, kapłani)
Nikt nie panuje już nad sobą!

Erechteus, Dejoneus, Filarkus
Zemsta, zemsta!

Chór kapłanów
Zemsta, zemsta!

Polybius (do Erechteusa)
Uczyńcie mnie mścicielem!

Dejoneus, Filarkus (do kapłanów)
Rozdzielcie ich!

Erechteus
Niepowstrzymana jest moja furia!

Kobiety pełne niepokoju i troski odciągają Prokris na bok.

Polybius (do straży przybocznej)
Zakujcie go w kajdany, żadne bóstwo mu nie pomoże!

Wszystko dzieje się w czasie gdy kobiety odciągają na bok Prokris, a Kefalosa straż przyboczna.

Erechteus
Jego rozkaz jest i moim żądaniem!

Prokris
Błada! Oszukał mnie!

Erechteus
Wkrótce dopełni się miara zemsty!

Dejoneus
Obaj koicie mój gniew!

Polybius
Spełnię moją powinność!

Prokris
Ukochany, bądź zdrow,

Kefalos
Ukochana, bądź zdrowa na wieki!

Chór kapłanów
Zbieszczona świątynia!
Niechaj ją pomszczą bogobojni kapłani!

Chór
O bogowie,
ześlijcie wybawcę
miłosnej parze!

*Pojawia się salon, wchodzi Julia.
Hoffmann daje jej nuty.*

Hoffmann/Julia
Nieszczęsny ten dzień,
bolesny!
Próbuję się opanować!
Jednak opuścić cię, ukochana,
to bardziej gorzkie niż śmierć.

AURORA

AKT I

Gdy ból narasta tak straszliwie, kto doda mi sił, by go znieść?

Łaskawe niebiosa, czy moje cierpienie może was jeszcze poruszyć?
Prowadźcie mnie więc na powitanie jutrenki.

Julia przygląda się Hoffmannowi długo:

Julia
Pan mnie nie zna – moja matka też nie – nikt – tyle w sobie muszę skrywać – nigdy nie będę szczęśliwa.

Julia wybiega, Hoffmann patrzy za nią oszalamiony...

Hoffmann
Oto zagadka...
Po rozwiązaniu opada zasłona z mgły i pojawiają się postaci, które stają się poezją.

Obraz 5

*Poza wąskim brzegiem,
na którym stoi metalowa
kolumna Titonosa, nie widać
nic poza niebem i wodą.
Jest noc, tylko szmer wody
przerywa panującą wokół
ciszę.*

*Projekcja domu Hoffmanna.
Michalina robi na drutach
i marznie.*

Introdukcja

Polybius nadchodzi z Kefalosem.

Polybius, Kefalos

Polybius
Jesteśmy u celu. Poczekaj aż wrócę. Tajemnym przejsiem dostanę się do twego więzienia i potwierdzę królowi, że wypełniłem rozkaz. Biedny młodzieńcze! Miałem cię związanego zrzucić w otchłań.

Kefalos
A Prokris?

Polybius
Sądzi, że ją opuściłem. Nie miałem okazji, aby wyjawić jej swoje zamiary.

Kefalos
Ty – mój wybawca... Ty, któremu wydarłem serce tej niebiańskiej istoty?

Polybius
Niezupełnie. Pozostała mi jej wdzięczność.

Hoffmann
Niezupełnie. Pozostała mi jej wdzięczność.

Wrócę jeszcze przed wieczorem. Nikt cię tu nie znajdzie

– jesteśmy przy kolumnie Titonosa.

Kefalos
A zemsta bogini?

Polybius
Aurora również kochała nieszczęśliwie – jej ukochany Titonos umarł, zanim bogowie na jej prośbę obdarowali go nieśmiertelnością. Ciągłe go oplakuje i każdego ranka okrywa kolumnę rumieńcem. Tutaj po raz pierwszy ujrzała ukochanego.

Polybius szybko odchodzi.

Kefalos, Aurora

Kefalos
Nadzieja na powrót budzi się w moim sercu!
Wraz z nią powraca woła życia –
znów zobaczę Prokris!

Wkrótce Aurora uniesie zasłonę nocy.

Czy spojrzysz zagniewana?

Nie – zna me uczucia, łagodna bogini.

Nie będzie zagniewana!

Tu, przy posagu ukochanego Błagam ją o pomoc i obronę.

Kefalos kłeka przy kolumnie w głębokim skupieniu.

Hoffmann
To miejsce poświęcone jest nieszczęśliwej miłości.

Michalina wychodzi.

Hoffmann
Nadzieja na powrót budzi się w moim sercu!
Wraz z nią powraca woła życia –
znów zobaczę Julię!
Michalina wraca z butelką wina.

Wkrótce Aurora uniesie zasłonę nocy.

Czy spojrzysz zagniewana?

Nie – zna me uczucia, łagodna bogini.

Nie będzie zagniewana!

Wierzchołek kolumny staje się czerwony; wydaje się, że żalodne adagio wydobywa się z jej wnętrza.

Aurora w czerwonej szacie, z gwiazdą ponad głową i pochodnią w ręku wyjeżdża z głębin wody wozem zaprzężonym w Lampusa i Fetona i rozświetla stopniowo całą scenę na czerwono. Zauważa Kefalosa.

Aurora
Co widzisz?
Kto osmiela się zakłócać święty spokój tego miejsca?

Kefalos (błagalnie, nie widząc Aurory)
O, bogini, usłysz me żarliwe błagania!
Pozwól mi zobaczyć ukochaną!

Z wozu wydobywają się chimery i tworzą pomost nad falami, Aurora przechodzi wolno, podczas gdy z kolumny ponownie wydobywają się dźwięki.

Kefalos nie zauważa tego. Błaga żarliwie.
Ty sama znasz gorzyc miłości i żalisz się tu każdego ranka. Twa miłość poruszy kamień, czyż nie dasz nadziei memu sercu?

Aurora
Jak rozkosznie jego śpiew przenika moją duszę. Rozpływam się w marzeniach, gdy słyszę dźwięki jego głosu.

Aurora wycofuje się.

Kefalos (radośnie, wstając)
Kolumna rozbrzmiewa muzyką, niosącą mi nadzieję.

Aurora
Jego głos niesie mi szczęście i spokój.

Oboje (do siebie, Kefalos nadal nie widzi Aurory)
Powraca nadzieja na miłość i szczęście.

Smutek znika,
A: gdy jego spojrzenie zwiastuje
C: gdy nadzieja zwiastuje szczęśliwą miłość.

Hoffmann
gdy nadzieja zwiastuje szczęśliwą miłość.

Kefalos (nagle zauważa Aurorę)
Co widzisz?
cofa się

Aurora (idzie do niego)
Twoją przyjaciółkę!
Nie uciekaj przed moim spojrzeniem.

Słuchałam ze współczuciem twoich skarg, przynoszę ci radość i szczęście!

Kefalos
Czy nazbyt śmiała to nadzieja? Czy mogę zawierzyć marzeniu?

Aurora
Obdarzyłam twe spojrzenie boską mocą i ku mojej, i twojej radości możesz bezkarnie przyglądać się bogini!

Kolumna staje się czerwona.

Kefalos

Czyżbyś,
to ty była boginią,
której skargami rozbrzmiewa
kolumna?

Aurora

Tak, to ja, drogi młodzieńcze.
Jestem Aurora.

Kefalos pada na kolana.

Dlatego twe skargi tak
bardzo mnie poruszają!
Wstań i pójdz za mną do
rózanego ogrodu.

Kefalos wstaje.

Twe kochające serce teraz
odnajdzie miłość.
(*do siebie*) Och, gdybym
mogła związać go z sobą
na wieki!

Kefalos

O, bogini, powiedz, czy
odnajdę tam Prokris?

Aurora

Czekają cię tam rozkosze!

Kefalos

Zatem, Prokris, będziesz moja!

Oboje

Powraca nadzieja
na miłość i szczęście.

Z pierwszym spojrzeniem
miłości odchodzi smutek!

*Aurora chce poprowadzić
Kefalosa.*

Kefalos

O, bogini, wybac!
Przyjaźń każe mi tu zostać,

muszę czekać na mojego
wybawcę.
Powiedz, jak powiedzieć mu
o moim szczęściu?

Aurora (do siebie)

Muszę zdobyć go podstępem.

*Na jej skinienie, na leżącym
przy brzegu kamieniu poja-
wiają się słowa:*

*„Odnalazłem tę,
która mnie kocha na wieki,
Obdarza mnie radością,
i rozkoszą.”*

Kefalos (zachwycony)

Wkrótce odnajdę tę,
która mnie kocha na wieki,
obdarzy mnie radością,
i rozkoszą.

Aurora (znacząco)

Wkrótce odnajdziesz tę,
która cię kocha na wieki,
obdarzy cię radością,
i rozkoszą.

*Oboje przechodzą przez
pomost z chmur, wsiadają
do wozu i ruszają w głąbinę
morską. Czerwień kolumny
zanika wraz ze znikającym
wozem Aurory i całą okolicę
rozjaśnia światło dnia.
Następnie ciemno.*

Hoffmann

Wkrótce odnajdę tę,
która mnie kocha na wieki,
obdarzy mnie radością,
i rozkoszą.

*„Gaza” pozostaje na miejscu,
pojawia się salon.
Wchodzi Julia, otrzymuje od
H. nuty. Lekcja.*

Julia, Hoffmann

La sorella amante
Piange e si lagna ancora,
Colei che l'adora, se
l'abbandonò un dì,
Ed io tacer dovrei,

Quando gli affetti miei un
barbaro incostante,
Misera, misera, misera,
oh, Dio, tradi.

*Obok lekcji śpiewu – pojawia
się po prawej stronie domu
H. Michalina Hoffmann idzie
tam i czyta dziennik swojego
męża.*

Michalina

14 stycznia 1811:
„Komponowanie „Aurory”
rozpoczęte...”
kartkuje
„Chmurki na firmamencie
małżeństwa” –
Chmurki!
Mój mężu!

*Na końcu lektury Michalina
pojmuje, że jej mąż kocha
inną. Płacze.*

*Po zaśpiewaniu Julia wybie-
ga z salonu.*

*Hoffmann patrzy w stronę,
w którą odeszła.*

*Projekcja znika. Ciemno.
„Gaza w górę”.*

Hoffmann pracuje dalej.

Obraz 6

Komnata Erechteusa

*Erechteus wprowadza
Polybiusa*

Erechteus, Polybius

Erechteus

Czy wykonałeś mój rozkaz?
Straciłeś skępowanego
młodzieńca ze skały?

Polybius

Tak.

Erechteus

Dobrze.
(*do siebie*) Złota widzi mor-
dercę swego ukochanego
i wybierze Dejonusa.

Polybius (do siebie)

Ach, gdybym tylko mógł ją
na to przygotować!
(*głośno*)

Mój Panie, pozwól, że
w delikatny sposób
przekazę jej tę strasliwą
wiadomość.

Erechteus

Dobrze – lecz w mojej
obecności.

Nadchodzi Dejonus.

Dejonusie, dowiedz się,
jak pomściłem twój honor!

Dejonus

Nie potrzebuję zemsty.
Pasterz nie jest z królewskie-
go rodu.
Wciąż kocham Prokris.

**Polybius (kłaniając się
Dejonusowi)**

Szlachetny panie!

Dejonus (do Polybiusa)

Rozumiem, że Prokris mogła
wybrać tylko ciebie.
Chciała zaufać przyjacielowi,
ojcu.
Ty nim jesteś, nie ja.

Erechteus

Czego chcesz, jeśli nie
żądaś zemsty?

Dejonus

Twojej córki. Koniecznie!
Musisz mi ją dać –
w obecności ludu! – jako
niewolnicę.

Erechteus

Moja córka niewolnicą?

Dejonus

Wywyższę ją, przebaczę
i zapomnę.

Erechteus
Nie! Nigdy!

Polybius (do siebie)
Dzięki, o bogowie!

Dejoneus
Jedynie niewolnicy mogą wybaczyć.
Zniewagę doznaną od córki królewskiej muszę pomścić!

Erechteus
Zatem! – Szukaj swoje legiony!
Żywy nie zobaczysz już Prokris.

**Prokris, Erechteus,
Polybius, Dejoneus**

*Prokris spiesznie podchodzi,
knieja przed Erechteusem.*

Prokris
O, mój ojciec, ulituj się!
Powściągnij gniew.
Ach, przebacź! Przebacź
biednemu!

Erechteus
Zemsta się dokonała.

Prokris
Spójrz jak do twych stóp
splywają moje łzy.
Spójrz jak załamuje ręce,
niech mi gorzkie skargi
poruszają twe serce!

Polybius (do siebie)
Gdybym tylko mógł dodać
jej otuchy!

Dejoneus (do siebie)
Nie mogę znieść tego widoku!

Obaj (do siebie)
Serce pęknie mi z bólu!

Hoffmann
Serce pęknie mi z bólu!

Prokris
Daruj mu wolność i życie!

Dejoneus i Polybius
Aż drzę ze współczucia!

Prokris
Tylko ja jestem winna!

Erechteus (rozgniewany)
Pożalujesz swego występku!
Jego kości spoczywają już
w grobie!

**Prokris (zrywa się na równe
nogi, przerażona)**
O nieba! Czy to możliwe,
że jego los już przesądzony?

Erechteus
Tak, przesądzony jego los!
Spoczywa w pokoju!
Jego krew popłynęła,
aby zmasać winę!
Tak! Już odbywa pokutę!

*Prokris omdlewa, Dejoneus
i Polybius podtrzymują ją.*

Dejoneus (do Erechteusa)
Mój Panie, jesteś dla niej
zbyt surowy!

Prokris (zbita z tropu)
Wraz z nim
zniknęły wszystkie radości!
Pragnę tylko śmierci!

Dejoneus i Polybius
Na widok jej cierpienia
chęć zemsty staje się współ-
czuciem!

Dejoneus (do Erechteusa)
Może twój rozkaz nie został
jeszcze wykonany!

*H. cieszy się z udanej sceny,
przeżywa ją*

*i można uratować mło-
dzieńca?*

Erechteus
Nie! Zginął spętany!
Nasyć się zemstą!

**Polybius, Dejoneus
i Prokris**
Nasyć się zemstą!

**Erechteus (wskazując na
Polybiusa)**
On dokonał tego czynu!

*Hoffmann śmieje się zado-
wołony.*

Prokris zamarta.

Dejoneus (rozgniewany)
Co cię do tego skłoniło?

Erechteus
Żąda zemsty!

Polybius (do siebie)
Serce wyskoczy mi z piersi!

**Prokris (biegnie do Dejo-
neusa jakby szukała pomocy)**
Haniebnie mnie oszukał!
(Polybius)

*Hoffmann przeżywa złość
Prokris*

Chcę mnie przed nimi,
bo pragnę tylko krwi,
a ich żądza zemsty
karmi się moim bólem!

Dejoneus i Polybius
Na widok jej cierpienia
Chęć zemsty staje się współ-
czuciem!

Prokris
Odejść z tego świata jak
najprędzej,
tylko tego pragnę!

Erechteus (do Dejoneusa)
Twa nieprzejednana duma

każe mi potęgować jej ból!

*(Dejoneus podchodzi po
krótkim namyśle do Erech-
teusa. Polybius korzysta
z okazji i wyjaśnia wszystko
Prokris.)*

Dejoneus
Niechaj ma duma nie będzie
przeszkodą,
niech ułgodzi się twój gniew.
Nie żądam już,
aby stała się niewolnicą,
chcę zapomnieć i przebaczyć,
poświęć swe życie z miłością!

Erechteus
Niech jego duma nie będzie
przeszkodą,
niech ułgodzi się mój gniew.
Nie żądam już,
aby stała się niewolnicą,
chcę zapomnieć i przebaczyć,
poświęć swe życie z miłością!

Polybius (do Prokris)
On żyje!

*Hoffmann odgrywa tę scenę
Hoffmann*
On żyje!

**Prokris (ucieszona, ale
nie dowierając)**
On żyje?

On żyje?

Polybius
Jest wolny!

Jest wolny!

**Prokris (prawie nie panując
nad sobą)**
Jest wolny?

Jest wolny?

Polybius
Dziękuję!

Dziękuję!

**Prokris (z głośnym okrzy-
kiem, obejmując jego kolana)**
Dziękuję!

Dziękuję!

Dejoneus i Erechteus
(*odwracając się szybko*)
Co się stało?

Polybius
Widzicie sami,
ona traci zmysły,
zatem zabierzcie ją stąd
i zostawcie w spokoju!

Pomagają Prokris wstać.

Prokris
Pozwólcie mi
u jego stóp
odpokutować niesłuszne
podejrzanie!

Polybius
Słyszycie, mówি całkiem od
rzeczy,
zatem zostawcie ją w spokoju,
aby rozum
nie pomieszał jej się całkiem.

*Na skinienie Erechteusa
nadchodzą kobiety; aby
wyprowadzić Prokris.*

Dejoneus (*bierze Erechteu-
sa na stronę*)
Czy mam twe królewskie
słowo?

Prokris (*potajemnie do
Polybiusa*)
On żyje?

Polybius
On żyje!

Erechteus (*do Dejoneusa*)
Tak, masz me królewskie
słowo!

Prokris
Jest wolny?

Hoffmann
Pozwólcie mi
u jego stóp
odpokutować niesłuszne
podejrzanie!

Hoffmann
Czy mam twe królewskie
słowo?

On żyje?

On żyje!

Tak, masz me królewskie
słowo!

Jest wolny?

Polybius
Jest wolny! Jest wolny!

Dejoneus (*pokazując
na Polybiusa*)
Jednak jej pierwszy wybór
przemawia na jego korzyść? Jednak jej pierwszy wybór
przemawia na jego korzyść?

Erechteus
Mordercy ukochanego
z pewnością nie wybierze! Mordercy ukochanego
z pewnością nie wybierze!

Prokris
Dzięki tobie? Dzięki tobie?

Polybius
Dzięki mi! Dzięki mi!

Prokris
O, któż jest szczęśliwszy
ode mnie! O, któż jest szczęśliwszy
ode mnie!

Wszyscy (*każdy według
własnych odczuć*)
O, któż jest szczęśliwszy
ode mnie! O, któż jest szczęśliwszy
ode mnie!

Światło gaśnie. Światło gaśnie.

PRZERWA

Obraz 7

**Pałac Aurory na dnie
morza. Wnętrze.**

*Na środku gwiazda jutrzenki
rozciąga różowe światło.
Widać morze. Swawolą tam
trytony z rogami z muszli,
syreny, nimfy.
W tle ryby, rośliny, meduzy.
Syreny huśtają się.
Bardzo erotyczna, kusząca
atmosfera.*

Pałac miłości.

*Aurora stoi pod gwiazdą,
Kefalos klęczy przed nią.*

Chór trytonów
Niech rozbrzmiewają dźwięki
rogów,
niech powtarzają echem
radość.
Wśród raf koralowych,
na brzegu i w głębinie,
niech rozlegnie się wieść
o wyborze, którego dokona-
ła bogini!

*Aurora (pomaga Kefalo-
sowi wstać i idzie z nim do
przodu)*

O, drogi młodzieńcze,
porzuć narzekania!
Muszę
odmówić twej prośbie
i wyznać,
że nigdy
cię nie opuszczę!
Nie pozwolę ci odejść!

Kefalos
Miałem nadzieję, że zobaczę
tę ukochaną!

Aurora
Spójrz na boginię błagającą
o miłość!

Kefalos
Czyż nie obiecałaś,
że tutaj
znajdę tę, która mnie kocha
na wieki?

Aurora
Miłość
zwiąże mnie z tobą
na wieczność.

*Projekcja domu Hoffmanna.
Pojawiają się Michalina
i Hoffmann. Scena zazdrości.*

Michalina
O, drogi młodzieńcze,
o Amadeuszu
porzuć narzekania!
Muszę
odmówić twej prośbie
i wyznać,
że nigdy
cię nie opuszczę!
Nie pozwolę ci odejść!

Hoffmann nieporuszony.

Spójrz na małżonkę błagającą
o miłość!

Hoffmann
...boginię

Michalina
Nie: spójrz na małżonkę
błagającą o miłość!

Miłość
zwiąże mnie z tobą
na wieczność.

Kefalos
Ach! Gdybym tylko mógł
pomścić oszustwo!

Aurora
Spełniłam
mą obietnicę!
To we mnie odnalazłeś tę,
która cię kocha na wieki,
obdarza radością
i rozkoszą.

Kefalos
Uwolnij mnie!
Wysłuchaj mego błagania,
jeśli chcesz mnie znów
widzieć
szczęśliwym.

Aurora
Twego szczęścia,
twojej radości
zazdrościsz ci bogowie!

Kefalos
W moim sercu
mieszka jedynie tęsknota!
Czymże jest szczęście
i boskie rozkosze,
jeśli nie ma przy mnie Prokris!
O, niechaj poruszą cię
moje prośby,
wysłuchaj mego błagania,
zaprowadź mnie do niej!

Aurora
Moje serce
miłośnie bije ku tobie,
a ty, okrutny,
chcesz odejść!
Syreny, poruszcie go
waszą piękną muzyką!

*Trzy syreny podpływają
pod powierzchnię wody,
huśtają się na tęczy. Jedna
gra na podwójnym flecie,*

Hoffmann
Ach! Gdybym tylko mógł
pomścić oszustwo!

Michalina
Spełniłam
mą obietnicę!
To we mnie odnalazłeś tę,
która kocha cię na wieki,
obdarza radością
i rozkoszą.

Hoffmann
Uwolnij mnie!
Wysłuchaj mego błagania,
jeśli chcesz mnie znów
widzieć
szczęśliwym.

Michalina
Twego szczęścia,
twojej radości
zazdrościsz ci bogowie!

Hoffmann
W moim sercu
mieszka jedynie tęsknota!
Czymże jest szczęście
i boskie rozkosze,
jeśli nie ma przy mnie Julii!
O, niechaj poruszą cię
moje prośby,
wysłuchaj mego błagania,
zaprowadź mnie do niej!

Michalina
Moje serce
miłośnie bije ku tobie,
a ty, okrutny,
chcesz odejść!
Syreny, poruszcie go
waszą piękną muzyką!
(*Utrzymać napięcie.
W życiu nie ma syren.*)

AURORA

AKT II

*druga gra na lirze, środkowa
śpiewa melodię, pozostałe
na zmianę.*

Syreny

W niej odnalazłeś tę,
która kocha cię na wieki,
obdarza radością,
i rozkoszą.

Kefalos

Nie mogę,
nie mogę tu zostać,
muszę się pospieszyć!
Niech będzie przeklęty
mój los,
jeśli nie oddasz mi
Prokris!
O, pozwól mi odejść!

Aurora

Porzuć,
porzuć pośpiech,
musisz tu pozostać na wieki.
W miłosnym związku,
poświęć się memu
szczęściu!
O, zostań, zostań tu!

Kefalos

Leżąc u twych stóp
niczym pył
będę cię czcił,
jednak nie możesz
żądać miłości.
Prawdziwej miłości towarzy-
szy wierność.
Me serce będzie zawsze
wierno.
Jeśli mam uwierzyć
w twą miłość,
nie możesz
odbierać mi Prokris.
O, pokaż,
że kochasz jak bogini,
i zwróć mi
moją ukochaną!

Hoffmann

Nie mogę,
nie mogę tu zostać,
muszę się pospieszyć!
Niech będzie przeklęty
mój los,
jeśli nie oddasz mi
Julii!
O, pozwól mi odejść!

Michalina

Porzuć,
porzuć pośpiech,
Musisz tu pozostać na wieki.
W miłosnym związku,
poświęć się memu
szczęściu!
O, zostań, zostań tu!

Hoffmann

Leżąc u twych stóp
niczym pył
będę cię czcił,
jednak nie możesz
żądać miłości.

Jeśli mam uwierzyć
w twą miłość,
nie możesz
Odbierać mi Julii.
O, pokaż,
że kochasz jak bogini,
i zwróć mi
moją ukochaną!

Czuję, jak boski ogień
plonie we mnie dla Prokris
Czyż od bogini
nie mogę wymagać
tego, co boskie?

Aurora (jego słowa
stopniowo wywierają na niej
wrażenie)

Niech tak będzie, zwyciężyłeś!
Najpiękniejsze godziny
przeminiły dla mnie na wieki.
Poświęć je dla twego
szczęścia,
zdobyc twoją ukochaną,
będzie odtąd moim jedynym
staraniem!
Cnotliwe serce, które cię
wybrało,
musi być zdolne
do wielkich czynów!
Pokieruj twym losem ku
szczęściu,
a ty wspomnij mnie kiedyś
z wdzięcznością.
Prokris wkrótce będzie twoją!

Kefalos klęka przed Aurorą.

Kefalos

Niech rozbrzmiewają dźwięki
rogów,
niech powtarzają echem
radość
hafaśliwe trytony.
Nagroda za wierną miłość
będzie odtąd moim szczęściem.

Chór trytonów

Niech rozbrzmiewają dźwięki
rogów,
niech powtarzają echem
radość.
Wśród raf koralowych,
na brzegu i w głębinie,
niechaj rozlega się
pieśń radości!

Czuję jak boski ogień
plonie we mnie dla Julii,
Czyż od żony
nie mogę wymagać
tego co boskie?
Michalina ostupiła.

*(Tu zaczyna się marzenie
Hoffmanna, nie do spełnie-
nia w życiu.)*

*Hoffmann klęka przed
Michaliną*

AURORA

AKT II

*i wznoszą się podczas
śpiewu chóru.*

Chór nimf, syren i trytonów

Niechaj zamilkną
słowa i śpiew.
niechaj zamilknie chór,
kiedy rozbrzmiewa
muzyka sier.

Ciemno.

*Zmiana podczas śpiewu
chóru.*

*Kilka nimf przynosi purpu-
rowy płaszcz, hełm, miecz
i tarczę i ubierają Kefalosa,
podczas śpiewu Aurory.*

Aurora

Nie możesz pójść w paster-
skim stroju,
tylko księżę może starać się
o księżniczkę.
A mój skryty płacz
wybaczę ci z radością.
Dzięki mnie
rozkwitnie dla ciebie nowe
szczęście.
wyruszę z tobą
jako twój towarzysz.

*Nimfy pomagają jej przebrać
się za młodego Greka. Także
ona otrzymuje hełm, tarczę
i miecz.*

Kefalos

Każdego poranka,
który budzisz,
odnajdziesz mnie,
oczekującego cię z wdzięcz-
nością.
Każdego ranka
znajdziesz mnie wdzięcznego.

Aurora

Z radością obudzę
każdy poranek,
jeśli odnajdę cię
szczęśliwym.
Każdy poranek obudzę
z radością!

Oboje

W górę! W górę!
Gwiezdną drogą
unosimy się!

*Aurora ujmie Kefalosa za
rękę, stają pod gwiazdą*

*Znika projekcja domu
Hoffmanna.*

Obraz 8

Królewski ogród, tak
jak w pierwszym akcie.

*Filarkus oparty o jeden
z posągów, jest niespokojny,
poruszony, później kłeka.
Dejoneus zamysła się
głęboko.*

Filarkus, Dejoneus

Filarkus

Przebacz, przebacz,
o, Diomeda!

Dejoneus *(słyszając go)*

Moja małżonka?
Kto wzywa imienia zmarłej?

(zauważa Filarkusa)

Filarkus

Wybacz, o, królowo,
nie mogłem wypełnić twoje-
go surowego nakazu.
Padam do twych stóp.
Nie mogłem przelać krwi
tego dziecka,
krew mego króla,
jednak, płacząc, oddałem go
grze morskich fal.
Drogie dziecko jest martwe.

Dejoneus

Jak bardzo poruszają mnie
zagmatwane słowa
skruszonego.
Męczy go zły sen,
lecz nie odważy się
go przebudzić.

Filarkus

Stój, Polybisiel!
To jego syn!
Zatrzymaj się!

To jego syn!
To Kefalos!

Dejoneus *(zaskoczony)*
Mój pierworodny? Jak to?

Filarkus
Dejoneusiel!

Dejoneus
Wypowiedziałeś imię
mej zmarłej małżonki
Diomedy?

Filarkus
Czuję się zwolniony
z przysięgi.
Poznaj prawdę.

Dejoneus
Mów!

Filarkus
Gdy byłeś na wojnie,
Diomeda urodziła syna.

Dejoneus
Wkrótce umarł. A także ona,
zaraz po śmierci chłopca.

Filarkus
Diomeda wyruszyła z Kefa-
losem do wyroczni, chcąc się
dowiedzieć, jaka będzie jego
przyszłość.

Dejoneus
Co powiedziała wyrocznia?

Filarkus
Powiedziała: „Pewnego dnia
syn wydrze ojcu to, co ma
najdroższego na świecie!”
Diomeda odczytała w tych
słowach matkobójstwo lub
zamach na tron – i rozkazała
mi zabić chłopca.

Dejoneus
Mojego jedyne go syna?

Filarkus

Pomyśl, co mogło cię spotkać
z jego ręką!
Matkobójstwo! Zamach na
tron!

Dejoneus

Zabierz koronę! Oddaj mi
syna!

Filarkus

Wiedz zatem – spotkałem
i rozpoznałem twego syna!

Dejoneus

Mego zmarłego syna?

Filarkus

Wysłuchaj mnie! Niezdolny,
aby go zabić, położyłem
dziecko w łodzi i oddałem go
morskim falom...

Dejoneus

Morskim falom...

Filarkus

Wypaliłem mu znak na
ramieniu...

Dejoneus *(przerzywa mu)*
Gdzie go spotkałeś?

Filarkus

W świątyni. To młodzieniec,
którego Erechtheus kazał
zamordować Polybisiowi!

Dejoneus

Mój konkurent? Ten zamor-
dowany? On – moim synem?

*Wchodzą Prokris i Polybius.
Dejoneus przerywa*

*Filarkusowi, przykłada
mu miecz do piersi.*

Dejoneus, Prokris, Filar-
kus, Polybius

Dejoneus

Giń zatem!
Bezłitośnie
wbiję miecz
w twoją pierś!

*Polybius powstrzymuje
Dejoneusa.*

Prokris

Przestań! Przestań!
Co chcesz uczynić?

Filarkus *(do Polybisa,
który chce go ratować)*
Uciekaj! Uciekaj!
do Dejoneusa
Zadaj mi śmierć!

Polybius *(do Filarkusa)*
Uciekaj! Uciekaj!

Dejoneus *(do Prokris)*

Nie powstrzymasz
mego sądu!
do Polybisa
Co?! – Także i ty
zdradco, nie lękasz się
mego mściwego spojżenia?
Ten miecz
musi pomóc najdroższemu.
Oto kres twojej drogi!

*Dejoneus naciera na
Polybisa.*

Prokris

Przestań! Przestań!
Co chcesz uczynić?

AUROLA

AKT III

Filarkus (do Polybiusa)
Uciekaj! Uciekaj!

Polybius
Mam uciekać?

Dejoneus (do Prokris)
Nie powstrzymasz
mego sądu!

gorzko
Nie poruszy mnie żadna
skarga,

żadna prośba mnie nie
zwiedzie,
nawet twój słodki głos.
Zamordował mi syna!

Prokris
Syna?

Polybius
Syna?

Filarkus i Dejoneus
Syna!

Dejoneus (do Prokris)
Tak, słodka dziewczyno.
W pasterzu
kochalaś mojego syna!
O, gdybym tylko mógł ci go
wrócić,
oddabym za to tron i życie!

Prokris (nie panując nad
sobą)
On jest twoim synem?
Chciałbyś mi go wrócić?

Dejoneus
Przysięgam na bogów!

Prokris i Polybius
O, radości, o, radości!
On nie jest zdrajcą,

nie jestem zdrajcą.
Oto jego wybawca!

Prokris
Oto on!

Polybius
Masz go we mnie!

Dejoneus i Filarkus
Czy to możliwe, że uratowa-
łeś mego/jego syna?

Polybius
W świętym miejscu
ukryłem go.
Jeszcze dziś
go przyprowadzę.

Wszyscy
Dzięki o bogowie,
bo sercu pograżonemu
w rozpacz
zesłaliście
radosny los!

**Dejoneus, Prokris,
Filarkus**
Spiesz, by stęsknionemu
ojcu
przyprowadzić
najdroższego,
umilowanego, syna!

Polybius
Spiesz, by stęsknionemu
ojcu
przyprowadzić
najdroższego,
umilowanego, syna!

Dejoneus, Filarkus

Dejoneus (do Prokris)
Podejdź do swego ojca, aby
prosić Polybiusa o przeba-
czenie.

AUROLA

AKT III

A ty Filarkusie, zadbaj o to,
by mój syn poszedł prosto do
świątyni, gdzie oddam mu
narzeczoną!

Filarkus
Pamiętaj, królu, o przepo-
wiedni! – On wydrze ci kie-
dyś to, co masz najdroższego
w świecie.

Dejoneus
Przepowiednia już dawno
została spełniona!
Czyż nie wydał mi ciebie?
wzruszony
Jeszcze zanim miałem syna...

Prowadzi powoli Prokris.

*Wchodzi Aurora jako rycerz
i Kefalos jako książę. Nie
widzą wychodzącego
Polybiusa. Kefalos dostrzega
Prokris, idącą z Dejoneusem.*

Kefalos
Tak! To ona.
W poufalem uścisku z Dejo-
neusem, spogląda na niego
radośnie! Niewiernal
Obejmuje go!

*Kefalos wyciąga miecz
i chce iść za nimi. Aurora go
zatrzymuje.*

Aurora
Nie daj się zwieść pozorom!
Prokris jest tobie wierna!

Kefalos
Nie może mnie rozpoznać.
Wystawię na próbę jej
wierności!

Aurora
Mogę dać ci jedynie
nadzieję,
nie mogę odmienić losu.
Los prowadzi cię własną
ścieżką,
bogini musi być mu posłuszną.
Chciałam dzielić z tobą
wszystko,
nieśmiertelność i moc!
Nic nie zdoła uleczyć miłości,
która zrodziła się w moim
sercu!
Dla twego szczęścia
chcę poświęcić całą miłość.
A kiedy się rozstaniemy,
wspomnij Aurorę z radością!
Nie chcę, aby twoje życie
znaczył smutek,
nie chcę beznadziejnej
miłości na wieki!
Zatem, kiedy będziesz
szczęśliwy
wspomnij Aurorę z radością!

*Oboje wychodzą.
Zmiana na wewnątrz świątyni.
Ciemno.*

*„Gaza” w dół.
Projekcja salonu.
Hoffmann wchodzi z nutami.
M. Mark, Michalina, 2-3
statystów. Julia przychodzi
wkrótce. Soiree.*

Hoffmann i Julia
Gdzie jesteś życie moje.
Wróć, aby mnie pocieszyć.
Los okrutnie nas rozdzielił,
ach, gdzie znaleźć spokój.
Tylko przy tobie znam
szczęścia i radości.
M. Mark wyprowadza
Michalinę.

Julia (mówiąc)
Ach, Panie Hoffmannie...
ucieka.
Hoffmann patrzy w jej
kierunku.

AURORA

AKT III

Hoffmann

Klarowne niebo, które
znowu zwabia tę zwierzęcą
naturę. Sflinko złapał mnie
za czuprynę i zrzuci, na łeb
na szyję, w przeklęty grób
z błota.
Ciemno.

Obraz 9

Wnętrze świątyni

*Erechteus i Dejoniusz siedzą
na tronie, obecni są ka-
plani i lud, a także Polybius
i Filarkus. Prokris jest bardzo
niespokojna.*

Hoffmann znowu dyryguje

„Gaza” znika, światło.

Lud (chór)

O, radości, radości,
uśmiechasz się pogodnie.
Śpiewamy radosne pieśni,
dzielimy twoje szczęście.

Prokris

Zbliżam się pełna trwogi
i ledwo ośmielam się pytać,
czy powrócił ukochany.
Wypatruję go tęsknym
spojrzeniem.

Lud (chór)

Zbliża się pełna trwogi
i ledwo ośmiela się pytać,
czy powrócił ukochany.
Wypatruję go jej tęskne
spojrzenie.

*Jeden z kapłanów pojawia
się przy drzwiach, rozmawia
z najwyższym kapłanem
i podaje mu szkatułkę ze
złota, najwyższy kapłan
podchodzi do Erechteusa.*

Najwyższy kapłan

Mój królu,
nieznajomy księżę
pragnie zbliżyć się
do twego tronu.
Wprawdzie przybywa
bez świty,
towarzyszy mu jedynie
przyjaciel.
Jednak dary,
perły i szlachetne kamienie,
*(przyciska szkatułkę do siebie
patrząc nabożnie)*
które przyniósł bóstwu
w ofierze,
świadczą o bogobojności
i bogactwie,
a jego śmiałe spojrzenie —
o potędze.

Erechteus

Niech będzie pozdrowiony!
Jego obecność uświetnia
dzisiejszą uroczystość!

*Najwyższy kapłan prowadzi
Kefalosa i Aurorę, których
nikt nie rozpoznaje przed
tron króla.*

Julia potajemnie wraca.

*(Hoffmann radośnie oczekuje
tego co teraz nastąpi. Wie,
że teraz dojdzie w przeci-
wiestwie do jego życia
do ślubu ukochanych.)*

Kefalos

Wybacz, królu, że się
ośmielam!

Erechteus

Bądź pozdrowion
w radosnym dniu
zaślubin mojej córki.

Kefalos (do siebie)

Te słowa przesywają
moją duszę!

AURORA

AKT III

Aurora (do Kefalosa)
Nie okazuj trwogi!

**Kefalos (ponownie opa-
nowany)**
I ja, królu, przybyłem,
słyszając o piękności twojej córki!
Pozwól potomkowi potęż-
nego króla
starać się o twoją złą córkę.

Ogólne zdumienie.

Erechteus
Cóż za śmiałość!

Dejoniusz
Za późno!

Prokris (niepewnie)
Ojciec!

Erechteus
Na próżno, śmiały młodzieńcze.
Odmawiam ci jej ręki!

Kefalos
Odmowa z twoich,
lecz nie z jej ust,
jednemu tylko
wyznała miłość!

Dejoniusz
I tego jednego
obdarowała szczęściem.

**Kefalos (nie panując nad
sobą)**
Serce, nie szczęście zdecyduje,
w przeciwnym razie jeden
z nas zginie!

Aurora (potajemnie)
Nie stawaj z nim do walki!

Prokris
To początek moich cierpień!

Chór

To początek jej cierpień!

*(Hoffmanna bawią te niepo-
rozumienia, wzmagają jego
radość.)*

Dejoniusz
Słowa księżniczki
zawstydzają cię,
a ja pomścę
twoją zuchwałość!

Prokris

Nie pod przymusem go
wybrałam,
wskazało go kochające serce.
Porzucę przepych i tron,
nawet jeśli by nie był synem
królewskim.

**Kefalos (wstrząśnięty z po-
wodu nieporozumień)**
Kocha innego,
nie pamięta o mnie,
niesłusznie miałem nadzieję,
że mnie kocha!
Odchodzę od zmysłów,
pulsuje krew w żyłach,
budzi się we mnie
żądza zemsty!

Erechteus i Dejoniusz
Stoi oszołomiony,
próżne jego nadzieje.
Na twarzy
maluje się wściekłość!

Prokris i Aurora
To milczenie napawa mnie
łękiem,
towarzyszy mu męstwo.
Przeraża mnie odwaga
tego młodzieńca!

**Kefalos (szukając, wyciąga
swoją miecz)**
Gdzie jest ten śmieciek,
który mi ją odebrał?

*Hoffmann wyciąga wymagi-
nowany miecz.*

AURORA

AKT III

Chór kapłanów

Zbieszczona świątynia!
Obnażony miecz!

Dejoneus

Szalony młodzieńcze,
na próżno szukasz tego,
którego wybrała.
Jeśli twa wściekłość i odwaga
są twarde jak stal,
wyjdź przed świątynię
i stań ze mną do walki!

Kefalos i Dejoneus

Śmiało! Do walki!

Aurora

Bogowie! Spieszcie,
stłumić spór
i nie pozwólcie walczyć
ojcu przeciwko synowi!

Prokris

Nakaż, ojcze,
stłumić chęć walki
i nie pozwól im walczyć
w świętym miejscu.

Kefalos i Dejoneus

(spiesząc do bram)
Do walki!

*Polybius wchodzi błąd
i roztrzęsiony do świątyni.
Kefalos pierwszy go zauważa.*

Kefalos

Polybisiu!

Chór

Polybisiu!

Dejoneus

Jesteś sam?
Gdzie jest mój syn?

Prokris

Gdzie mój ukochany?

Kefalos (rozpacza)

Jej ukochany!

Polybius

Przy poświęconej kolumnie
Aurory
miałem go znaleźć.
Wszystko na próżno!

Prokris

Biada mi!

*Dejoneus dobywa miecza
przeciw Polybiusowi.
Kefalos domyśla się.*

Kefalos

Stój! Daruj mu życie!

Polybius

Nie znalazłem go,
znalazłem jednak słowa
wryte w kamieniu,
które świadczą o jego
niewierności wobec Prokris.

Dejoneus

Chcesz mnie podejść!
Zmylić twoją bajką.
Giń więc, morderco mego
syna!

Dejoneus chce uderzyć.

Kefalos

Wstrzymaj się i wyjaśnij.
Niech dowiem się
o kim mówisz!

Dejoneus (przejęty, wzruszony)

O nim, o nim,
o moim synu.

którego – ubranego w pa-
sterski strój – wybrała!
Lecz cóż ci do tego,
nie powstrzymasz mojej
zemsty!

*Dejoneus znowu rusza na
Polybiusa.*

Kefalos

Przestań! Przestań!
Mój ojciec!

Chór

Cóż za szaleństwo go rozpala?

*Kefalos zdejmując królewskie
szaty, hełm i miecz. Stoi
znów w stroju pasterskim.*

Kefalos

Tak! Ja jestem twoim synem!

*Obejmuje ojca, a następnie
Polybiusa.*

A to mój wybawca!

*Dejoneus patrząc na ramię
Kefalosa.*

Dejoneus

Tak, dostrzegam ten drogi
znak!

*Filarkus pada Dejoneusowi do
stóp, Dejoneus podnosi go,
przebaczając mu. Obejmują się.*

Kefalos obejmuje Prokris.

Kefalos

Najdroższa Prokris!

Prokris

Mój ukochany!

AURORA

AKT III

Chór

Jaki cud!

Aurora

O, zamilcz me serce,
nie łkaj tak
w ogromnym smutku!

Kefalos

O, podesz do jej stóp
niech płyną łzy wdzięczności,
oto Aurora we własnej osobie.

Chór

Aurora!

*Aurora zdejmując zbroję,
Czerwona gwiazda zjeżdża
z góry
Wszyscy padają na kolana.*

*Aurora daje znak wszystkim,
aby się podnieśli, podchodzi
do Prokris i Kefalosa.*

Aurora

Nie mnie dziękujcie, lecz
czystej miłości do niego,
przepelniającej moje serce
do Prokris
Jego wierne serce nigdy się
nie zawahało, nawet, gdy
stał się wybranym bogini!
Muszę opuścić wasz radosny
krąg.

Kochajcie miłością, jakiej
was nauczyłam.

Szczęście pozostanie na
zawsze wśród was,

jeśli będziecie je pielęgnować
i obdarzać boską czcią.

Hoffmann

Jaki cud!

Julia

O, zamilcz me serce,
nie łkaj tak
w ogromnym smutku!

*Hoffmann pokłada wszystkie
nuty.*

Hoffmann klęka przed Julią.

*Julia daje znak, aby H. się
podnieść.*

Julia

Nie mnie dziękujcie, lecz
czystej miłości do niego,
przepelniającej moje serce.
Jego wierne serce nigdy się
nie zawahało, nawet, gdy
stał się wybranym bogini!

Hoffmann

Kochajcie miłością, jakiej
was nauczyłam.

Szczęście pozostanie na
zawsze wśród was,

jeśli będziecie je pielęgnować
i obdarzać boską czcią.

AURORA

AKT III

Aurora wchodzi do gwiazdziej kolumny i wznosi się.

Prokris, Kefalos, Filarkus, Erechteus, Dejoneus, Polybius:
Nasze pełne wdzięczności spojrzenia żegnają cię, przepelnione tęsknotą!

Chór
Nasze pełne wdzięczności spojrzenia żegnają cię, przepelnione tęsknotą!

Aurora
Bywajcie zdrowi i niechaj miłość szczęśliwie was połączy!
Objaj królowie błogosławia swe klęczące dzieci, podczas gdy Polybius i Filarkus patrzą jak bogini znika.

Finat
Wypędźcie z kochających serc zgubne pozory miłości. Chwalcie i wysławiajcie prawdziwą miłość, która może wszystko, co boskie!

Ciemno.

Koniec

*Madame Mark wchodzi do pokoju.
Julia wybiega.*

*Madame Mark płaczi H.
za lekcję Śpiewu i wychodzi*

Madame Mark
Adieu, Panie Hoffmannie!

Hoffmann stoi smutny i samotny.

„Gaza” idzie w dół.

*Wolno zanika światło z tyłu „gazy” na greckiej scenie.
Pojawia się projekcja salonu.*

Hoffmann w punktówce, sam.

Ciemno.

RAINER LEWANDOWSKI

Urodził się w Hanowerze (1950), ukończył studia germanistyczne – literaturoznawstwo, językoznawstwo, a także politologię, socjologię, psychologię i pedagogikę. Od 1975 roku działa jako autor słuchowisk radiowych, spektakli telewizyjnych, teatralnych, wielu wydanych drukiem. W latach 1979–1989 pracował jako dramaturg, autor i reżyser w Dolnosaksońskim Teatrze (Niedersächsische Stadttheater) w Hanowerze. Od roku 1989 jest dyrektorem Teatru im. E.T.A. Hoffmanna w Bambergu.

Jest autorem książek poświęconych m.in. Volkerowi Schlöndorffowi i Aleksandrowi Kluge, Grupie Oberhausen, E.T.A. Hoffmannowi oraz wielu książek dla dzieci, a także utworów przeznaczonych dla radia (słuchowiska, dokumenty, reportaże), opowiadań, sztuk teatralnych oraz dzieł z zakresu krytyki literackiej.

Wiele utworów jego autorstwa – *Heute wieder Hamlet* (ponad 85 inscenizacji), *Ich Marlene, Mambo Mortale, Der Geburtstag*, czy też sztuki teatralne dla dzieci są w repertuarze także innych teatrów. Inscenizacje *Heute wieder Hamlet, Ich Marlene* czy *Mambo Mortale* zostały zarejestrowane przez telewizję (BR, NDR).

Znakomita część jego utworów powstała w ostatnich latach dla Teatru im. E.T.A. Hoffmanna. Wiele z nich uhonorowanych zostało wyróżnieniami: zaproszeniem władz Bawarii do reprezentacji kulturalnej regionu w Chinach i Kijowie, czy Nagrodą im. Friedricha Baura, przyznawaną przez Akademię Sztuk Pięknych Bawarii, kilkakrotnie nagrodę Bawarskich Dni Teatru, zaproszenie od Instytutu Goethego do Amsterdamu oraz do występów w Europie Wschodniej.

Rainer Lewandowski na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych Niemiec był gościem IV. Tygodni Kultury Niemieckiej w Kapsztadzie. Często gości z wykładami, zapraszany przez uniwersytety w Stanach Zjednoczonych i Polsce oraz przez organizatorów międzynarodowych konferencji teatralnych.

Jest laureatem Nagrody Kulturalnej Fundacji „Górna Frankonia” za rok 2003.

Rainer Lewandowski jest przedstawicielem teatrów bawarskich w Radzie ds. Mediów, a także członkiem zarządu Stowarzyszenia Scen Niemieckich.

MACIEJ WIELOCH

Absolwent poznańskiej Akademii Muzycznej w klasie śpiewu solowego (prof. Henryka Łukasza) oraz dyrygentury symfonicznej (u prof. Stefana Stuligrosza i Renarda Czajkowskiego). Przez wiele lat związany był z chórem „Poznańskie Słowiki” jako solista i asystent prof. Stefana Stuligrosza. Od kilkunastu lat jest wykładowcą Wydziału Wokalnego poznańskiej Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego. W roku 1984 rozpoczął pracę w Teatrze Wielkim w Poznaniu jako chórmistrz; przygotował zespół chóru Teatru Wielkiego do około pięćdziesięciu premier i koncertów.

Od 1995 roku pracuje na stanowisku dyrygenta, sprawując kierownictwo muzyczne m.in. nad spektaklami: *Wesele Figara, Trubadur, Borys Godunow, Cyrulik sewilski, Madame Butterfly, Poławiacz perł, Henryk VI na łowach i Grek Zorba*. Prowadził spektakle i koncerty poznańskiego zespołu operowego za granicą: w Luksemburgu, Niemczech, Belgii i Francji.

UWE GELKERS

Urodzony w 1949. Studiował malarstwo i grafikę w Werkkunstschule w Hanowerze, a od 1970 scenografię w Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Berlinie. W latach 1973–77 zaangażowany był w berlińskim teatrze Schaubühne jako asystent scenografa – tam zrealizował pierwsze samodzielne scenografie. Pracował jako scenograf kolejno w teatrach: Schauspielhaus w Düsseldorfie, Thalia Theater w Hamburgu, Freie Volksbühne w Berlinie, wie-deńskim Burgtheater, Deutsche Theater w Getyndze, Staatstheater w Stuttgarcie, a także w Karlsruhe, Hanowerze, Darmstadt, Monachium i in. W latach 1995–1997 był głównym scenografem w Teatrze w Stendal. Od 1997 jest głównym scenografem w Teatrze im. E.T.A. Hoffmanna w Bambergu.

MARIUSZ OTTO

Urodzony w Poznaniu. Wieleletni członek chóru i wychowanek szkoły Jerzego Kurczewskiego. Absolwent Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu. Śpiewak i dyrygent. Od 1997 roku związany z Teatrem Wielkim im. Stanisława Moniuszki w Poznaniu, przede wszystkim jako najbliższy współpracownik Jolanty Doty-Komorowskiej, po której w 2007 roku objął stanowisko dyrektora chóru.

CHÓR

soprany

Izabella Fik
Irina Filippovitch
Anita Furgol-Kownacka
Małgorzata Hadrych
Joanna Kleinszmidt
Joanna Kopeć-Hoffmann
Agnieszka Lubawy-Lehmann
Anna Muraszko
Iwona Neumann
Anna Pierścińska
Karolina Ratajska
Joanna Otto
Wiesława Urbaniak

alty

Lidia Brych
Joanna Chmielnicka
Małgorzata Frąckowiak
Urszula Klawiter
Marta Kostanciak
Danuta Kulcenty
Beata Kulpa-Owczarek
Ewa Pszczółka
Jolanta Snuszka
Lilla Suszka
Krystyna Zakrzewska-Gumna
Violetta Zawadzka

tenory

Michał Gumienny
Jarosław Gwoździk
Sławomir Lebioda
Rafał Małękowski
Jan Mantaj
Jerzy Mantaj
Maciej Marcinkowski
Przemysław Myszkowski
Piotr Płończak
Robert Pucek
Sebastian Radecki
Dariusz Stręk
Paweł Szajek
Jan Wower

basy

Lech Algusiewicz
Piotr Bróździak
Adam Głapiak
Jarosław Górczak
Andrzej Just
Bartłomiej Kornacki
Tomasz Kostanciak
Paweł Matz
Krzysztof Napierała
Witold Nowak
Romuald Piechocki
Piotr Skołuda

ORKIESTRA

I skrzypce

Piotr Kostrzewski
Giedy Jędrzejczak
Eliza Schubert-Pietrzak
Agnieszka Łuksza
Kamila Gryśka
Agata Nocoń
Dezydery Grzesiak
Małgorzata Hadyńska
Maria Matuszewska
Andre Kasztelan
Magdalena Niezgoda

II skrzypce

Tomasz Zelańkiewicz
Ryszard Chmielewski
Wiesław Ziółkowski
Monika Dworczyńska
Beata Niewitecka
Maria Murawa-Fraska
Dawid Walczak
Joanna Modzelewska
Olga Hała
Maria Radziszewska
Krzysztof Masłyk
Maria Bawolska-Dastych

altówki

Łukasz Kierończyk
Dominika Sikora
Ryszard Hoppel
Agnieszka Kubasik
Bogdan Rusin
Wojciech Gumny
Bogumiła Kostek

wiolonczele

Dorota Hajzer
Krzysztof Kubasik
Agata Maruszczak
Aleksandra Józwiak
Arkadiusz Broniewski
Andrzej Nowicki
Aleksandra Awtuszewska

kontrabasy

Donat Zamiara
Ryszard Kaczanowski
Jerzy Springer
Stanisław Binek
Franciszek Radziszewski
Michał Francuzik

harfa

Paulina Kostrzewska
Hanna Petruk

flety

Brygida Gwiazdowska-Binek
Karolina Porwich
Agnieszka Gandecka
Michał Dykiel
Maciej Piotrowski

oboje

Mariusz Dziędziniewicz
Wiesław Markowski
Maria Pasternak
Anna Świta
Piotr Furtak

klarnety

Kazimierz Budzik
Sławomir Heinrichowski
Rafał Gubański
Krzysztof Mayer
Tomasz Goliński

fagoty

Dariusz Rybacki
Marek Jędrzejczak
Andrzej Józefowicz
Błażej Pasternak

waltornie

Walery Keptia
Mikołaj Olech
Ewa Szychowiak
Dominika Stencel
Mirosław Sroka
Marta Murawska
Emilian Dobrzyń
Dominika Kubiś

trąbki

Leszek Kubiak
Sylwester Szychowiak
Maciej Słomian
Henryk Rzeźnik

puzony

Zbigniew Starosta
Mirosław Miłkowski
Tomasz Stanisławski
Piotr Nobik
Piotr Banyś
Tomasz Kaczor

tuby

Jacek Kortylewicz

perkusja

Piotr Kucharski
Piotr Solkowicz
Aleksandra Szymańska
Małgorzata Bogucka-Miler
Piotr Szulc

instrumenty klawiszowe

Krzysztof Leśniewicz

Projekt wspierany przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej

FUNDACJA WSPÓŁPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

Patroni medialni

Dyrektor naczelny **Sławomir Pietras**
Dyrektor artystyczny **Emil Wesolowski**
Dyrektor muzyczny **Eraldo Salmieri**
I z-ca dyrektora naczelnego **Jerzy Piotrowicz**

Dyrektor baletu **Liliana Kowalska**
Dyrektor chóru **Mariusz Otto**
Kierownik orkiestry **Aleksander Gref**
Kierownik wokalny **Mariusz Rutkowski**
Kierownik literacki **Michał J. Stankiewicz**
Konsultant programowy **dr Jarosław Mianowski**

Organizacja Pracy Artystycznej **Maciej Wieloch**
Biuro Obsługi Widzów **Andrzej Frąckowiak**
Impresariat **Katarzyna Liszkowska**
Główna księgowa **Ewa Olczak**
Archiwum **Tadeusz Boniecki**

Przygotowanie solistów **Natalia Górniak, Olga Lemko, Wanda Marzec, Barbara Odwrot, Rajmund Nowicki**
Inspicjenci **Danuta Kaźmierska, Ryszard Dłużewicz, Janusz Temnicki**
Suflerzy **Magdalena Głuszyńska, Wadim Zorin**

Opracowanie
i redakcja programu **Michał J. Stankiewicz**
Opracowanie graficzne **TYPODRÓM Jacek Kaliński**

Kierownik techniczny **Jacek Wenzel**
Kierownik produkcji **Zbigniew Łakomy**
Pracownia scenograficzna **Czesław Pietrzak**

Realizator światła **Marek Rydian**
Scena **Dariusz Michalski**
Dekoratornia **Robert Niedrich**
Perukarnia **Ewa Niedźwiedz**
Gardrobiane **Ewa Wower**
Rekwizytornia **Władysław Hoedt**
Malarnia **Jacek Wysocki**
Pracownia krawiecka damska **Anna Nowak**
Pracownia krawiecka męska **Grażyna Tumidaj**
Modystki **Elżbieta Bogusławska**
Pracownia obuwnicza **Kazimierz Mikołajczak**
Ślusarnia **Roman Derucki**
Stolarnia **Marek Kwiatkowski**

ZE ZBIORÓW
Instytutu Teatralnego

TEATR WIELKI
STANISŁAWA MONIŁSZKI
POZNANIU

ERNST THEODOR AMADEUS HOFFMANN

AURORA